

Yekîtiya Sosyalîst

RIZGARÎ * DEMOKRASÎ * SOSYALÎZM

GÜNEY KURDİSTAN'DA SOYKIRIM

**İRAN – IRAK ATEŞKESİNİN
DÜŞÜNDÜRDÜKLERİ**

YNK – PKK İTTİFAKI

12 EYLÜL'ÜN HATIRLATTIKLARI

KÜRDİSTAN – KÜRT SORUNU ve ABD

GÜNEY KÜRDİSTAN'DA SOYKIRIM!

2. emperyalist paylaşım savaşından sonra ki ve 1980 Eylül'ünde, İran ve Irak sömürgeci devletleri arasında başlayan en uzun savaş; başladığı günden itibaren, bölgemizdeki ve ülkemizdeki devrimci hareketin saflarında önemli yankılara yol açtı, kendisiyle birlikte ciddi tartışmalar getirdi. Devrimci – Demokrat ve Yurtsever saflardaki tartışmalar, bir dönem sonra karar niteliğindeki eğilimlere ve pratiklere dönüştü: Bu savaşı haklı savaş görmedikleri halde, haklı savaş muamelesini pratikte yapanlar da ister istemez, bu iki sömürgeci devletten birinin yanında saf tuttular.

Bu savaştan önce de ülkemizde ulusal silahlı mücadelenin olmasından dolayı, iki ülke arasındaki çelişki çok şiddetli bir biçimde, yüksek dozuyla ülkemiz de kendisini hissettirdi. Giderek, akıl almaz teoriler ve bu teorilere uygun çılgınca davranışlar/pratikler yaratıldı. Bu durum, özellikle bir dönem de sonra, duyarlı kesimler de, Kürt hareketiyle ilgili varolan soruları daha da çoğalttı. Bu soruların çoğalması endişeye dönüşmeye başladı. Sorulu ve endişeli durum, halkın mücadelesinde önde olanları, yurtsever aydınları aşarak; kitleye mal oldu, genelleşti. Doğu ve Güney Kürdistan parçasındaki önderliği de düşündürmeye başladı. Ne yazık ki, önderlik, bu tehlikeyi yüksek sesle yığınlara aktarma duyarlılığını göstermedi.

Akabinde Irak sömürgecilerinin, İran karşısında belirli üstünlükler sağlaması; İran'ın, içerdeki muhalefetin durumu, dışarda silah yardımıyla mahrum kalması; hükümet içinde bazı kesimlerin ABD'nin ve bazı Batılı güçlerin doğrultusunda hareket etmeyi benimsemiş olması v.b. nedenlerden dolayı, İran çok kısa bir süre de elinde tuttuğu Irak topraklarında (Kürdistan da dahil) geri çekildi. Çok bir zaman geçmeden, Birleşmiş Milletlerin 1 yıl önce, ateşkesin sağlanması için almış olduğu 598 Sayılı kararını kabul ettiğini ilan etti. Bu noktadan sonra, Kürdistan halkı ve yurtsever güçleri için beklenmekte olan tehlike kapağı yakınlaştı. Ateşkesin kabul edilmesi; ateşkesin 20 Ağustos'ta uygulamaya konulmasının kesin tarih olarak benimsenmesi ve ardından 25 Ağustos'da her iki sömürgeci devletin barış görüşmelerine başlayacaklarını ilan etmesiyle birlikte; fırtına esmeye başladı.

Ateşkesin kabul edilmesinden sonra, Kürdistan'da ne olacak? sorusuna Irak sömürgecileri, 160 bin kişilik ordusuyla, kimyasal silahları pervasızca kullanmasıyla, «Kürtlerin olmadığı bir Irak'ı yaratmak için» soy kırım eylemini başlatmasıyla yanıtı vermiş oldular.

Ateşkesin uygulamaya girmesine, iki devlet barış görüşmelerine başlamış olmasına rağmen, Kürt sorununun hal edilmesi ve görüşmeler de Kürtlerin bir taraf kabul edilmesi benimsenmediği gibi; Kürt ulusal siyasal güçlerinin bu doğrultudaki taleplerine kulak bile verilmedi.

İran – Irak savaşının durdurulmasının genel bir sorun olması; dünyanın her iki kesiminin de (Devrimci – Demokrat ülkeler, güçler; emperyalist kesim), bu savaşın geldiği

aşama itibarıyla durmasını istediğinden dolayı; Kürdistan sorununu genele feda etme «günahını» işlemekteler. Uluslararası planda, Libya dışında hiçbir ülke, barış görüşmelerinde Kürdistan sorununun ele alınmasını istemedi, dile getirmede. Geçmişteki tarihsel dönemlerdeki suskunluğu yeğlediler. Bu suskunlukta, ülkemizi bölüp parçalayan ve hükmeden; mevcut statükonun devamını sağlayan emperyalist, gerici güçlerin tavrına anlam veriyoruz. Ama, bu konuda, sosyalist ve «bağımsız bağlantısız ülkelere» bir anlam vermek mümkün değildir. Büyük bir yanlış yaptıkları ve farkına varmadan, bölgemizde emperyalizmin ve onların işbirlikçisi güçlerin daha da kökleşmesine hizmet ettiklerini bilmelidirler.

Barış görüşmelerinin başlamasından önce, Irak ülkemizde büyük bir soykırımı başlattı. Bu soykırım eylemi devam ediyor. Bu soykırım eyleminde katledilenlerin sayısı onbinleri buluyor. Irak sömürgecileri kimyasal silahları sürekli kullanma vahşetini gösteriyor. Bu vahşet karşısında, silahsızlanmayı ve barışı dünyada sağlamak isteyen güçler ve ülkeler ses çıkarmıyor! En başta da ve her güçten önce de sosyalist ülkelerin buna tepki göstermeleri gerekirken, ses yok. Bu sesizlik, sadece S.Birliğine ait bir sesizlik değildir. Tüm sosyalist ülkelere şamildir. Bu sesizlik, Kürtlerin soykırımının derinleşip genişlemesini getirirken; bilinmelidir ki, sosyalizmin de içini boşaltıp götürmektedir.. Bundan dolayı, Kürt halkının ve onun devrimci, yurtsever ve sol güçlerinin, unsurlarının tepkisine anlam verilmelidir. Kırgınlıklarının ortadan kaldırılmasının da zor olduğu bilinmelidir. En tehlikelisi, sosyalist ülkelerin ve devrimci dünya cephesinin bu kayıtsızlığı, halkımızın saflarında, eskiden var olan, fakat devrimci güçler tarafından ortadan kaldırılmaya çalışılan güvensizliği derinleştirmekte; bu tutum bölge ve yerel gericiyle rezoransa gelerek, geleneksel ve gerici yapının değişim ve dönüşümünü engellemektedir. Ayrıca, S.Birliği'nin Irak'la ilişkileri ve Irak'a yoğun silah vermesi, sorunu daha da karmaşılaştırıp, içinden çıkılmaz hale getiriyor. Gelinek noktada, S.Birliği'nin, durumu gözden geçirmesi kaçınılmazdır.

Bu soy kırım eylemi sonucu, G.Kürdistan'ın birçok kent ve kırsal kesimin de çok yönlü bir tasfiye olmuştur. Resmi rakamlara göre 150 bin insanımız, T.C diktatörlüğünün kol – kanatlarına sığınmak zorunda kalmıştır. Bu insanlarımız, bugünden yığınla problemlerle karşı karşıyadırlar. Bugünden, ailelerin parçalanması planlanmaktadır.

G. Kürdistan'da nazi tipi kamplar oluşmuştur. Kampların etrafı elektrikli teller ve mayınlarla çevrilmiştir. Bu soykırımın durdurulması için çalışmak, her insanın diyenin görevidir. Kürdistan halkının sürülmesi ve topraklarından koparılmasına karşı da durmak gerekir.

ISVEÇ'TE KÜRDİSTAN DERNEKLERİ FEDERASYONU, İRAN – İRAK BARIŞ GÖRÜŞMELERİ ve KÜRDİSTAN SORUNUYLA İLGİLİ BİR PANEL DÜZENLEDİ

Federasyon, İran – Irak arasında barış görüşmelerinin başladığı, 25 AĞUSTOS 1988 günü, bir panel hazırladı. 25 Ağustos, panel için, isabetle tespit edilmiş bir gün dü. Çünkü o gün, bölgemizde barışın sağlanabilmesi ve bölgedeki ulusal ve toplumsal sorunların çözümlenebilmesi için, Kürdistan sorununun çözümünün gündeme alınması gerekirken, barış görüşmelerin de tümüyle atlanmıştır.

Panelde, Irak Kürdistanı Cephesi, TEVGER, İran KDP, Komela – İran ve Suriye Kürt Demokratik Güçbirliği örgütlerinin yanında; Ömer Şeyhmus, İsveç Dış İşleri Bakanlığı, İsveç Dış Siyaset Enstitüsü, Gerorge Anderson, Peter Bratt, Stefan Hjerten, Lars Gunnar Eriksson, Alar Kuttman, Elin Clason, Hans Göran Franc, Tomas Rothpfeffer ve Bo Utas gibi şahsiyetler ve İsveç kurumları da çağırılmıştı.

Panelin birçok yönden iyi hazırlanmadığı, organize edilmediği herkesçe görülüyordu. İyi bir çalışma yapılmadığı için, Stockholm dışındaki Kürtlerin panele katılımı sağlanamamıştı. Panelin yapısına uygun düşmeyen bir çerçeve tayin edilmişti. Paneldeki tartışmanın karakteri iyi belirlenmemişti: Yazılan çağrı yazılarında ve sorular sorularda, bazı sorunlarda görüşlerin dile getirilmesi sözkonusu idi; fakat bazılarınca, bir «tartışmanın» yapılabileceği anlaşılmıştı. Bu da belirli huzursuzluklara yolaçtı. Olumsuz değerlendirmelere kaynaklık etti. İnancımız odur ki, bu eksiklik hepimizin eksikliğidir. Bu eksikliklerimizin giderilmesi için hepimizin omuz omuza çalışma yürütmemiz gerekir.

En olumsuz, Irak Kürdistanı Cephesi panele katılmamıştı. Sebebi de açığa kavuşturulmadı.

Panel de cevaplandırılmak üzere sekiz soru sorulmuştu. Zaman yetersizliğinden ve yöntem eksikliğinden dolayı, konuşmacılar üç – dört soruya cevap verebildiler.

TEVGER adına da bir arkadaş katılmıştı. Bu arkadaşta, sorulara belirli yaklaşımlar gösterdi. Sorular şöyle:

1 – İran ve Irak, BM ve yönetiminde 25.8.1988 tarihinde, Cenevre de, direk ateşkes görüşmelerine başlamak konusunda anlaşmaya varmışlardır. Size göre, görüşmelerin Irak ve İran Kürtlerinin durumu ve mücadelesine etkileri ne olacaktır?

2 – Irak ve İran Kürt direniş hareketlerinin liderleri birçok kez, Kürt sorununun barışçıl çözümünün, barış görüşmeleri içinde ele alınmasını talep etmişlerdir. Buna rağmen, herhangi bir gelişme olmadı.

Sizece, dünya kamuoyu BM ve iki taraf üzerinde baskı yaparak Kürt sorununun barış görüşmelerinde ele alınmasını sağlayabilir mi?

3 – BM gözlemcilerinin Kürdistan'daki varlığının Kürtlerin durumu üzerinde ne tür etkileri olacaktır?

TEVGER adına toplantıya katılan arkadaşın, bu sorulara verdiği cevapların genel çerçeveside aşağıdaki gibidir.

1 – İran ve Irak devletleri, aralarında, 20 Eylül 1980'den bu yana devam eden ve 2. emperyalist paylaşım savaşından sonra en uzun süren tahrib edici savaşa son vermek için, 20.8.1988'de, BM'nin ateşkesini kabul ettiler. Bu gün de, iki taraf olarak, anlaşma masasına oturmuş bulunmaktadır. Şunun altını çizerek belirtelim ki, her iki taraf da, savaşı sürdürme konusunda takatsiz düştükleri için, ateşkesi kabul ettiler ve bugün de anlaşma masasına oturmuş bulunmaktadır. Bütün dünya da, bu görüşmelerin olumlu sonuçlanacağını tahmin etmekte ve beklemektedir. Gerçekten de, bilimsel hesaplarla hareket edildiği zaman, her iki devletin, görüşmelerinin bir andlaşmaya bağlanması, içinden buldukları durumun doğal bir sonucudur. Aynı zaman da, lehlerindedir de. Ama geri yapısal özellikler taşıyan ülkelerin, devletlerin tutumlarının zikzaklar çizdiği, çizeceği de bir gerçektir. Görüşmeler sırasında, taraflardan biri, savaşı başlatmayı kendi ihtirasları ve güncel çıkarları için yararlı görür ve bunun için de, kendisini biraz palazlanmış görürse; bütün barış görüşmeleri suya düşebilir. Buradan varmak istediğimiz sonuç şudur: Bu savaş, ne kadar sorumsuz bir mantıkla başlatılmışsa, aynı şekilde, her iki devletin ihtiraslı, hegemonyacı ve sömürgeci mantığa sahip yöneticilerinin bir davranış sonucu, barış görüşmeleri suya düşebilir.

Tespitimize göre bu savaşta, bu haksız ve halklara yıkım getiren savaşta: takatsiz düşen sadece ve sadece İran ve Irak devletleri değildir; onları bugüne dek, siyasal, ekonomik ve silah açısından destekleyen devletlerdir de. Geline aşamada, hem Batı ülkeleri (ki, bir kısmı gerçekten istiyor), hem ABD ve hem de, başta S. Birliği olmak üzere sosyalist ülkeler, bu savaşın son bulmasını, her iki devletin anlaşmaya varmasını istiyor, bunun için çaba gösteriyor. Tabi ki, ismi geçen ülkeler, bu savaşa karşı yürüttükleri yanlış politikalarının da semeresini alacaklar. Ayrıca, bu ülkelerin bu savaşın sona erdirilmesinde, farklı farklı çıkarları ve hedefleri vardır.

Bir kısmı, bu savaşın kendilerine ekonomik ve siyasal olarak zarar verdiğini, dünya dengelerini istikrarsız hale getirdiği düşüncesi ile son bulsun istiyor. Bir kısmı, büyük yatırım yaptılar, ama sonuçta yatırımları kadar kazançlı çıkmadıklarını gördüler. Bir kısmı da, bu savaşın gerçekten durmasını, bölge halkları ve İran – Irak halkları için yararlı görüyorlar.

Demek ki, gelinen noktada, savaşın sona erdirilmesinde, dünya düzleminde, dünya dengesinin reelliği içinde bir konsensus (bir anlaşma) var.

Bu anlaşma, parçanın bütüne feda edilmesini getirme tehlikesini taşımaktadır. Bugüne dek, barış görüşmeleri için ortaya çıkan gelişmeler bunu göstermektedir. Dünya güçlerinin belirleyici olanları, «bu savaştan kurtulalım, ondan sonra başka şeylere bakalım» mantığı ile hareket ederek, Kürt meselesinin gündemleşmesi için gerekli çabayı göstermeyeceklerdir. Ama buna rağmen, alttan alta Kürt meselesinin derinlikle tartışıldığı gerçeği de ortadadır. Kürt meselesinin tartışma gündemine getirilmemesi büyük bir olumsuzluk olmasına rağmen, derinlikle, gizli platformlarda da sorunun tartışılması, sorunun güncelleşmesine katkıda bulunacaktır. Bu aynı zamanda da, Kürt ulusal demokratik hareketi üzerinde olumlu etkiler yapacaktır.

Barış görüşmelerinde, bugüne dek ağırlıklı bir güç oluşturan Kürtlerin taraf kabul edilmemeleri, her iki devletle varolan ilişkilerin gözden geçirilmesini, Kürtlerin uluslararası ittifaklarını yeniden, reel ve radikal bir biçimde gözden geçirilmesini sağlayacaktır. Bunun, Kürtlerin du-

rumu üzerinde olumlu sonuçlara yol açacağı inancındayız.

Bu kadarla da sınırlı değil: Kürdistan çapında, ulusal demokratik güçlerin yakınlaşmasını sağlayacak, Kürdistanlı ulusal demokratik güçlerin bazı temel sorunlarda belirli ortak karar sürecini yaratmasına önyak olabilecektir.

Yukarıda dünya güçleri arasında, savaşın son bulması ve «parçanın bütüne feda edilmesi» konusunda bir konsensus olduğunu belirttik. Bu konsensus Kürtlerin tepkilerini kazanacaktır ve dünyaya karşı bir kırgınlık getirecektir. Bilindiği gibi, 2.dünya harbinde, Yahudilere karşı sürdürülen yanlış politika, bugünkü saldırgan ve siyonist İsrail'i yaratmıştır. Bölgemizde Kürtlere karşı gösterilen muameleden dolayı, bu türden eğilimlerin toplumumuz içinde gelişmesini getirebilir, bunun bütün dünya tarafından bilinmesi gerekir. Bu bir tehlikedir, bu tehlikenin önlenmesi için, ilercici – devrimci ve sosyalist güçler kendilerine düşeni yapacaklardır.

2– Kamuoyunun baskısının, BM ve iki taraf üzerinde etki yaparak, Kürt sorununun barış görüşmelerinde ele alınmasını sağlayabilip, sağlayamayacağı boyutunda cevaba girmeden önce; «kamuoyu kimdir? ve bugün kamuoyunun tavrı nedir? Yarın bu durumda değişiklik olur mu? O düzeyde, etkisi ne olacaktır? Böyle karmaşık bir sorun.

Kamuoyu, uluslararası demokratik platformlardır, insan haklarını savunan örgütlerdir; sosyalist ve demokratik güçlerdir, ulusal kurtuluş hareketleri ve bağlantısız ülkelerdir. Bugüne kadar, uluslararası demokratik platform ve kuruluşlardan herhangi biri, böyle bir talebi yükseltmiş değil.

BM, barış görüşmelerinde etkin bir platform olması- na rağmen, ateşkesin uygulanması v.b. direk onların denetiminde gerçekleşmiş olmasına rağmen; bölgenin önemli sorunlarından biri Kürt sorunu iken; bölgede iki taraf arasında süren savaşın bir boyutunu da Kürtlerin kavgasını içermesine rağmen, böyle bir gerçek yokmuş gibi, kararlar almakta ve uygulamalar yapmakta. İnsan hakları örgütleri, dünya demokratik, sosyalist muhalefet güçleri ve bağlantısız ülkelerde herhangi bir tavrı belirleşmiş değiller. Teslim etmek gerekir, Libya'nın tavrı hariç...

Bütün Batı dünyasınca ve Ortadoğu halklarınca, S.Birliğinin, Kürt halkına dost olduğu kabul edilmekte, yakınlığı görülmekle birlikte (ki, öyledir), bir tavrı belirlemiş değil.. Daha yaşadığımız zamanlarda, Kürt halkının menfaatlerini, yaşadığı devletlerin sınırları içinde meşru ve haklı gören ABD'de de herhangi bir ses yok.. O zaman, baskı yapacak kamuoyu kimdir, nasıl bir nesnedir? diye kendi kendimize soru sormaktan geri duramıyoruz..

İş, Kürdistanlı ulusal demokratik güçlerin sistemli, dünya gerçekliğini kavrayan biçimlerle yürüteceği mücadeleye, onların dünyadaki dostlarının çalışmasına kalmaktadır. Yani bulunduğumuz aşamada, «kamuoyunun harekete geçirilmesi gibi» bir sorunumuz var. Dünya kamuoyunun belirlediğimiz unsurlarının harekete geçmesi halinde, elbetteki yapacağı büyük etkileri olacaktır. Bu etkinin, sorunun barış görüşmelerinde, direk bir sorun olarak ele alınması niteliğini yaratacağını zanetmiyoruz. Çünkü böyle bir şey, her iki devletin varlık şartlarını ciddi bir biçimde sarsacaktır. Kürt sorunu sadece taraflardan birini ilgilendirseydi, durum elbetteki farklı olacaktı.. Anlayacağınız, her ikisi de «keçel».. O zaman, «kim kimin başını kaşımaya vakit bulabilir ki?» Günümüzde, saldırıların yoğunlaşması, daha da anlamlı. Bunun bile, BM'ce görülmesi kavramılır bir durum değildir.

3– BM gözlemcilerinin, İran – Irak sınırında yerleştirilmesine karar verilirken, her iki devlet arqasında varolan bir savaşın durdurulduğu, durdurulacağı bilindiği kadar; her iki devletin sınırları içinde, ulusal niteliğiyle Kürt ulusunun, demokratik düzeyde o devletler bünyesinde yaşayan halkların, hatta hakim ulus demokratik güçlerinin, İran ve Irak merkezi otoritelerine karşı mücadelede, hem de silahlı mücadele içinde oldukları da biliniyordu. Buna göre, bir politika üretmesi yoluna gidilmesi gerekirken, BM, böyle davranmamıştır. Böyle olunca, barış güçlerinin konumu, Lübnan ve İsrail arasındaki barış gücünün durumu na benziyor.

Bunun yanında, Kürt ulusal demokratik güçlerinin ısrarlı çabalarıyla, barış gücü, Kürt hareketi için, uluslararası bir pencere olabilir. Kürt halkının haklı mücadelesinin, bu pencereden daha net bir biçimde dünyaya gösterilebileceğini düşünüyoruz. Bunun yanında, belirli sınırlandırmaları da yaratacaktır. Bu sınırlandırmaların, İran ve Irak devletleri için de olması gerekir. Yoksa, barış güçlerinin varlığı, Kürt ulusal hareketinin durması, meşru ulusal demokratik mücadelenin silah bırakılması şeklinde olamaz..

TEVGER, «YURTSEVER KÜRDİSTAN HALKINA İLERİCİ VE DEMOKRATİK KAMUOYUNA», başlığıyla, İran – Irak Barış Görüşmeleri konusunda politikasını tespit etti.

8 yıllık yoğun çatışmalardan sonra İran ve Irak nihayet aralarındaki savaşı sona erdirmeyi ve barış masasına oturmayı kabul ettiler. Her iki taraf bakımından da ateşkes resmen 20 Ağustos tarihinde yürürlüğe girdi. 25 Ağustos günü ise Cenevre'de Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri'nin gözetiminde görüşmeler başlıyor. Elbet bu olumlu bir gelişmedir.

Ne var ki Kürt halkının durumu bu görüşmelerin gündemine girmiyor, onun meşru temsilcileri toplantılara katılmıyorlar. Bir yönüyle halkımız yeni bir Lozan'la yüz yüzedir.

Oysa kamuoyu iyi bilmektedir ki 8 yıllık yıkıcı savaşın en büyük bölümü Kürdistan'da geçti ve halkımız bu yüzden ağır kayıplara uğradı, büyük acılar çekti. Bu dönemde binlerce insanımız yaşamını yitirirken yüzbinlerce kişi de evini yurdunu terketmek zorunda kaldı. Yüzlerce Kürdistan köyü ve kasabası savaş süresince yakılıp yıkıldı.

Diğer taraftan birbirleriyle kavgımadan önce de hem İran ve hem de Irak, ellerinde tuttıkları Kürdistan parçalarında yaşayan halkımıza karşı haksız bir savaş yürütüyorlardı. Onların baskıya dayalı sömürgeci politikaları bugün de aynen devam ediyor. Her iki devlet de Kürt halkının meşru haklarını tanımıyor, onu terörle sindirmeye çalışıyor. Bu bakımdan onlar kendi aralarında anlaşıp savaşı sona erdirmeler bile, bu Kürt halkı bakımından barış olmayacak. Tersine onlar, halkımıza karşı daha büyük güçleri seferber etme olanağı elde etmiş olacaklar. Nitekim, «barış» görüşmeleri gündeme gelir gelmez zorba Saddam rejimi Kürdistan'a karşı uçak, tank, top vb. ağır silahların kullanıldığı yeni bir saldırı başlattı, kimyasal silah kullandı.

İlerici ve demokrat insanlar, barışseverler,

Ortadoğu'da sayısı 25 milyona varan Kürt halkı haklı bir dava için mücadele veriyor. Onun kavgası, kendi ülkesinde özgür yaşamak içindir. Bu, öteki tüm halkların ol-

duğu kadar onun da en doğal hakkıdır.

Ama bugüne kadar onlarca kez görüldüğü gibi sömürgeciler, halkımıza bunu fazla görüyor ve onun sıradan ulusal – demokratik hak istemlerini dahi kanla, zulümle önlemeye çalışıyorlar.

Bu nedenle şunu bir kez daha altını çizerek belirtmek isteriz ki, İran – Irak savaşının sona ermesi bölgeye asla barış getirmeyecektir. Ortadoğu bölgesinde Kürt sorununu görmezlikten gelen, Kürt halkının ulusal kurtuluş mücadelesini hesaba katmayan hiç bir girişim bu açıdan başarıya ulaşamaz. Halkımız ve onun bağrından fıskıran yurtsever güçler, ne ölçüde güçlüklerle yüzyüze bulunurlarsa bulunsunlar, kurtuluşa kadar mücadeleyi sürdürmeye kararlılar. Düşman, bunun önünü alamaz.

Yurtsever ve fedakar halkımız

Kürdistan'ın İran ve Irak'ın egemenliğindeki parçalanmasında halkımızın kurtuluş mücadelesi yeni ve zor bir döneme daha giriyor. Bu durumda herkese düşen görev, gerek ülke içerisinde ve gerekse uluslararası planda ona omuz vermek, onunla dayanışmayı güçlü kılmaktır. Kanlı Saddam rejiminin katliamlarına karşı sesiz kalmayalım. Kürt sorununun barış görüşmelerinin gündemine alınmamış olması haksız bir durumdur. Bu haksızlığa karşı çıkalım, tüm yol ve araçlarla bunu protesto edelim. Halkımızın sesini ilerici ve demokrat kişi ve kuruluşlara, barışsever çevrelere duyuralım. Tüm Kürdistanlı örgütleri, tek tek yurtsever insanlarımızı el ele vererek bu çalışmalara omuz vermeye çağırıyoruz.

Gün, dayanışma ve mücadeleyi güçlü kılmaya günüdür.

SOYKIRIM EYLEMİNE KARŞI, DÜNYA ÇAPINDA SESLER YÜKSELİYOR!

Irak sömürgecilerinin soykırım eylemi, gerek ülke de ve gerekse ülke dışında Kürt halkı üzerinde derin etkiler yaptı. Bütün Kürt halkını üzüntüye ve yasa boğdu. Bunun yanında, soykırım eylemi karşısında dünyanın suskunluğu, onları şoke etti. Birçok soruların yoğunlaşmasına yol açtı. Herkes, «bütün bu olup bitenler karşısında dünya nasıl susabilir?» diye birbirine sordu. Bu sorular, güncelliğini ve sıcaklığını koruyarak, dünya insanlığı için, bir tehlikenin çanlarını çalıyor..

En normal, bir halkın insanların, en başta kendi davalarına sahip çıkmaları ve yaralarını sarmaları için dayanışma içine girmeleri ve fedakarlık yapmalarıdır. Bu noktada da, Kürt insanının çok duyarlı davrandığı söylenemez. Bunun bir yığın nedenlerinin olduğunu düşünmekle birlikte; yüklü duygularla soruna yaklaştığı zaman, bu tavrın afedilecek bir yanının olmadığı hemen görülür.

Bunun yanında, yurtsever kurumlar, örgütler ve unsurlar tepki göstermeyi organize ettiler. Bu tepkinin, günümüzde değişik biçimlerde devam ettiği hemen görülmekte.

Avrupa'nın değişik ülkelerinde, İsveç, Danimarka, Yunanistan, İngiltere, Almanya ve diğer ülkelerde, açlık grevlerine gidildi ve yürüyüş – mitingler yapıldı.

İsveç'te de, Irak Kürdistanı Cephesi ve Kürdistan Siyasal Örgütleri İşbirliği İsveç Komitesi, 1 Eylül de açlık grevini organize etti. Açlık grevi, 5 Eylül 1988 gününün

akşamına kadar sürdü.

Açlık grevi, BM Komiserliğinden, İsveç Parlamentosundan ve Diğer İnsani Haklardan yana örgütlerden, olumlu yanıtların alınmasından sonra son buldu.

İsmi geçen örgütlerin, yayınladıkları bildirimler, G. Kürdistan'daki somut gelişmeleri açığa çıkardığı için, yayınlamayı yararlı görüyoruz.

IRAK'IN ZEHİRLİ BOMBA KULLANIMINI DURDURUN! AÇIKLAMA 1

Irak ve İran arasında Cenevre'de devam eden barış görüşmeleri ile Irak'ın Kürt halkına karşı ordusunu mobilize etmesi çakışmıştır. İran'ın BM'in 598 sayılı kararını kabul ettiğinin hemen akabinde, Irak, savaş uçakları, ağır zırhlı birlikleri ve tankları ile desteklenen 100 bin kişilik ordusu ile büyük bir saldırı başlatmıştır. Uluslararası anlaşmalarla yasaklanmış olmasına rağmen: Irak kimyasal silahlar kullanmaktadır.

6.8.1988, 24/8 ve 26/8 tarihlerinde çok büyük sayıda zehirli bomba Kürt köylerine atılmıştır. Sadece 24 Ağustos'ta 24 hava saldırısı, kimyasal silahlarla yapıldı.

25 Ağustos'ta, Duhok bölgesinde Zaxo şehrine bağlı bulunan Berjin, Darqal ve Zerava köyleride saldırılara maruz kalmışlardır. Amadiye'de Yekmala ve Barai – qara köyleri, Erbil muntkasında Khate, Ware, Hiran, Nazanin ve Balisan köyleri de kimyasal silah kullanımında kurban olmuşlardır.

26 Ağustos'ta Amadiya ya bağlı Babir, Garaqoh, War-mel, Blit, Bawark Zewa ve Tir köyleri de kimyasal silahlarla hedef olmuşlardır. Kimyasal silah kullanımı 29/8 ve 30/8'de de devam etmiştir. Bu saldırılarda binlerce can kaybedilmiştir. Birçoğu da ciddi bir biçimde yaralanmıştır. Hemen hemen tüm kurbanlar sivil halktandır.

Kürt bölgeleri kimyasal silahların kullanım laboratuvarına dönüştürülmüştür. Sivil halk korumasızdır. Yaralar acil yardıma muhtaçlardır. Bunların çoğu kadın ve çocuktur. Binlercesi Türkiye'ye kaçmışlardır ve bunlarda acil insani yardıma muhtaçlardır.

Bu olaylar, bir kez daha Kürt sorununun çözümünün önemini göstermektedir. Bunun yolu, barış görüşmelerinde, Kürtlerin bir taraf olarak kabul edilmesinden geçmektedir.

Kürt sorunu, Irak ve İran arasında sürdürülen direk görüşmelerin gölgesine kaybolmamalıdır. Kürt sorunu çözülmeyen, bölgede gerçek bir barış sağlanamaz. Söz konusu çözüme, Kürtlerin ulusal haklarından hareketle varılabilir.

Herkesi, Irak'ın Kürt halkına karşı kimyasal silah kullanımını lanetlemeye çağırıyor ve Irak hükümeti üzerinde baskı yaparak, kimyasal silah kullanımını derhal durdurmasını istiyoruz.

43.000 SİVİL KÜRDÜN HAYATINI KURTAR!

AÇIKLAMA 2

Irak rejimi kimyasal savaş sürdürüyor ve Kürt halkına karşı toplu kıyım suçu işliyor.

Aşağıda sıraladığımız örnekler, Irak Kürdistan'ında daha da ciddi bir biçimde bu suçun işlendiğini gösteriyor.

1 – 43.000 sivil kürt 4 ordu tarafından kuşatılmıştır: Birinci, Beşinci, yedinci ve cumhurbaşkanlığı özel kuvvetlerinde teşekkül eden ordu, bunlardandır.

Bu insanların hayatı ciddi bir biçimde tehlike içindedir. Bunların bulunduğu bölgeler; Barzan, Akre, Şexan ve Duhok'tur.

2 – 28/8 tarihinde Dıhok'ta 1300 sivil tutuklanmıştır. Çoğunluğu, kadın, çocuk ve kimyasal silahlardan yaralanmış olanlardır.

Bütün bu insanlar Saddam'ın askerleri tarafından vahşice öldürülmüş ve topluca gömülmüşlerdir.

3 – Saldırıları, 31/8 ve 1/9 tarihlerinde özellikle Bina ve, Shiveye ve Etut'e karşı sürdürülmüştür.

– 43.000 sivilin hayatı için yardımınızı istiyoruz!

– Irak'ın kürtlere karşı sürdürdüğü soykırım politikasını durdurun!

İRAN – İRAK ATEŞKESİ'NİN DÜŞÜNDÜRDÜKLERİ

HALKLARIN YIKIMI ÜZERİNDE, BİR HALKIN KURTULUŞU İNŞA EDİLEBİLİR Mİ?

20 Eylül 1980'de, Irak'ın saldırısıyla başlayan savaş, ikinci emperyalist paylaşım savaşından sonraki en uzun savaşlardan biri olma özelliğine kavuştu. Bu savaş, sömürgeci güçlerin, nüfuz alanlarını genişletme savaşıydı. Başladığı günden itibaren, yoksul halkları birbirine kırdıran, ekonomik açıdan bu her ülkeye de büyük yıkımlar getiren, zenginliklerini ve güzelliklerini yok eden bir savaş oldu. Silah tekellerine oluk oluk paraların akmasına sebep olurken, diğer yandan halkların yoksulluğunu genişleten ve derinleştiren bir savaş oldu.

Irak'ın saldırısıyla birlikte, İran topraklarının önemli bir bölümünü ele geçirdi. Bu şartlarda, Irak sömürgecileri zafer çılgınlığı ile, talep edilen barış görüşmelerini, ateşkeslerin hiçbirini kabul etmedi. Akabindeki günlerde, Irak açısından işler kötüye gitmeye başladı. İran, milyonlarca emekçiyi savaşa seferber etti. Bu süreçte, Irak askeri güçlerini topraklarından attığı gibi, gün be gün, Irak toprakları üzerinde de ilerlemeler kaydetti.

Irak merkezi otoritesi, 1975 Cezayir andlaşmasıyla, kendi aleyhlerine imzalanan andlaşma ile verdiği toprakları geri almak isterken; İran'da, bir İslam Cumhuriyeti'nin Irak'ta kurulması ve «Saddam'ın yıkılması ve yargılanması» şiarlarıyla savaşı sürdürdü. Bu iki devletin sürdürdüğü savaş, bölgemizde de önemli güçler konumlanmasına yol açtı. Bu güçler konumlanmasında da, zaman zaman değişimler oldu. Suriye ve Libya dışındaki bütün arap devletleri Irak'ı desteklediler. Bunun yanında, batılı güçler ve ABD'de de İran'ın karşısında yer aldı. S. Birliği'nde «savaşın durdurulması» için çaba gösterirken, İran'ın İslam Cumhuriyeti hedefini ve emellerini bölge halkları ve dünya için tehlikeli görüyor, bunun içinde Irak merkezi otoritesini destekliyordu. Suriye ve Libya'da İran'ı destekliyordu. Türkiye, tarafsızlık politikası perdesi arkasında, Irak aleyhine dengelerin bozulmamasına çalışıyordu. Irak'ın durumunun tehlikeye girdiği dönemlerde, «koltuk çıkıyor» ve bunun içinde Güney Kürdistan'a seferler düzenliyordu: Savaşın başlamasından sonra, üç sefer, değişik zaman aralıklarıyla G. Kürdistan'a girdi. Irak yönetiminin tümünden

teklîkeye girdiği ve «ölüm – kalım»ın gündemleştiği koşullarda da, Musul – Kerkük'ü işgal etmenin planlarını yaptı.

Bu güçler konumlanmasında da, Kürtler de değişik pozisyonlara girdiler. Kürtlerin kendi iç birliklerini ortadan kaldıracı bir konumlanma oldu. Irak Kürtleri İran'ın, İran kürtleri Irak'ın desteğini aldılar. Özellikle de, Irak kürtlerinin konumu, dünyanın ve bölge halklarının dikkatini daha çok çeken bir konumlanma ve bahsedilen bir durum oldu. İran ve Irak'ta kürtler, iki ülkenin çelişkilerinden yararlanma taktiğini yürütmeye çalışıyorlardı, çalışıyorlar! Özcesi: Yoksul, ezilen bir ulus, Kürt ulusu, halkların yok edilmesi ve birbirine kırdırılması üzerinde, kurtuluşunu gerçekleştirmeye çalışıyor, çalışıyordu. Bu, tıpkı, sağlam temeli olmayan bir alanda, 10 ya da 15 kat bina yapmaya beziyor. Oysa, bu binanın yıkılması kaçınılmazdır. İran'ın girdiği Kürdistan topraklarında, dağların, köylerin isimlerini bile değiştirmesi, peşmergelerin o yerlere izin belgesi ile girebilmeleri, çoğu şeyi anlatmaya yeterli değil mi?

Uzun bir dönem, Irak devletinin aleyhine işleyen zaman, süren savaş: Son aylarda, hızlı bir biçimde yön değişimi içine girdi, Irak askeri güçleri, «zafer üstüne zaferler kazanmaya» başladı. Hatta bazı yerler de, İran askeri güçleri hiçbir direniş göstermeden, işgali altında bulunduğu alanları terketmek durumunda kaldı. Bu geri çekiliş, herkesin kafasında soru işaretlerine yol açtı. Dünya da ve bölgemizde, alttan alta bir alış – verişin olduğu, görüşmelerin olduğu yorumuna yol açtı. Tam bu aşamada, İran, Birleşmiş Milletlerin bir yıl öncesi almış olduğu Ateşkes Kararını kabul ettiğini ilan etti. Irak, İran'ın direk görüşmeleri kabul etmesi halinde, ateşkesi kabul edeceğini ileri sürdü. Bütün arada, saldırılarına da devam etti. Aynı zaman da, Halkın Mücahitleri güçleri de, bu durumdan yararlanarak, üç şehre girdiler. Bununla birlikte, İran toprakları üzerinde, şiddetli çatışmalar oldu. Halkın Mücahitleri taktik olarak geri çekildiklerini ilan ettiler. Irak'ta, İran'ın elindeki son toprak parçalarını kurtarmak ve daha fazla esir ele geçirmek için saldırılar gerçekleştirdiğini dünyaya açıklamaktan da geri kalmadı. Ama, işin özü: Pazarlık gücünün artırılmasıydı. Sonuçta da, her iki taraf ateşkesi kabul etti. Şu anda, silah seslerinin kesildiği görülmekte.

Gelişmeler, bu ateşkes'in kapsamlı bir andlaşmayla sonuçlanacağını göstermekte. Yorumcular, kapsamlı bir andlaşmanın ortaya çıkması için neden olmadığını belirtiyorlar. Bizim görüşümüze göre de, iki devletin andlaşması için çok neden var..

Son elli yılın en uzun savaşının silah sesleri kesilmiş olmasına rağmen, silah seslerinin fazlasıyla yükseldiği bir alan: KÜRDİSTAN, var.

İran – Irak ateşkesinden sonra, saldırıların Kürdistan'a olacağı bilinmekteydi. Bunun böyle olacağı, ilk planda, G.Kürdistan ulusal güçlerinin yöneticilerinden dünyaya duyuruldu. Bu haber duyurulur duyurulmaz, akabinde, Kürdistan'ın Güney parçasında, T.C – Irak sınırlarında şiddetli çatışmaların olduğu, bu çatışmalarda Irak sömürgecilerinin kimyevi silahlar kullandığı, dünya da, Irak KDP'nin başkanının açıklamasıyla yankı buldu. İran Kürdistan'ında, belki de, İran, bu kısa evredeki zayıf konumundan dolayı, hemen bir saldırı gerçekleştirmezse bile, Doğu Kürdistan'ında G. Kürdistan'ın akıbetine uğrayacağı tartışmasıdır..

İran – Irak arasındaki ateşkes tartışmalarının güncelliğini kazandığı günlerde anlamlı bir gelişme oldu: G.Kürdistan'lı ulusal güçlerinin temsilcilerinden biri olan YNK Genel Sekreteri C. Talabani, «bizim için zor olsa da, Irak

yönetimi ile oturup sorunlarımızı haletmekten yanayız» dedi. Çok kısa bir süre önce, Saddam yönetimi yıkılana kadar savaşa devam edeceğimiz taktiğini izleyen ulusal güçlerin, İran – Irak'ın anlaşmaya yakınlaşmaları ile birlikte, böyle bir açıklama yapmaları da, başta da belirlediğimiz gibi çok anlamlıdır. Tabii ki, negatif bir anlama sahiptir. Bu bile, kendi ayağı üstüne duramayan kurtuluş hareketlerinin, ne tür handikaplarla karşı karşıya kalabileceklerini anlatmaya yeterlidir..

Belirli bir dönemden sonra, İran Irak savaşının Kürdistan bölgesinde devam ettiğini herkes bilebilir durumdaydı. Bunda, kürt ulusal güçlerinin sürdürdükleri politikanın payı büyüktür. Günümüzde de hiç bir şey değişmeden, yine çatışmalar ülkemizde yoğun bir biçimde sürdürülmekte.

Bilindiği gibi, ateşkes ve İran – Irak'ın anlaşma için bir araya gelmesi sorunlarının gündemleşmesi ile birlikte, Kürtleri derin bir düşünce sardı. Her kürt, «bununla birlikte, en büyük kötülükler yine bizim başımıza gelecektir» diye düşündü. Halen de, bu endişeli durum sürmektedir. Endişedeki haklılıkta, çatışmaların yoğunlaşması ile kendisini ortaya koydu. Ve yine, bu ateşkes, her kürdün aklına 1975 Cezayir anlaşmasını getiriyor. Haklı olarak, her iki sömürgeci devletin anlaşmasının ağırlıklı yönünü, Kürtlerin oluşturacağı gözden kaçmayan bir durum. Bölgedeki ve dünyadaki güçler dengesi, emperyalist gerici kampın edindiği tecrübeler; Kürtlerin günümüzde dört parçada sahip oldukları konum, hareketin gelişim düzeyi: 1975 gibi, bir ahmaklığın yapılmayacağını da veri olarak sunmakta. Ama, Ortadoğu bölgesinin yapısal özelliklerinden kaynaklanan çılgınlıkları, akılsızlıkları da önlemek mümkün değildir.

Gözden kaçmayan en büyük nokta: Kürtler, İran Irak savaşında ciddi bir unsur olmasına rağmen, ateşkes ilanında, her iki devletinde kürtlerden hiç bahsetmemesi, izlenen stratejik politikayı ele vermektedir. Bunun da, tüm kürtleri derin derin düşündürmesi gerekir.

Savaşın başladığı günden itibaren, bu savaşın, haksız bir savaş olduğunu söyledik. Haksız savaşın, halklara, emekçilere karşı olduğu; sömürgeci güçlere ve gericiilere hizmet ettiği de açıktır. Bu savaş, halkların yıkımını, zenginliklerin yok edilmesini getirdi. Kürt siyasal güçlerinin, iki ülkenin çelişmesine, çatışmasına bel bağlamasının yanlış olduğu da açıktır. Elbetteki çelişkilerden yararlanmak gerekir. Ama, bu çelişkinin üzerinde, stratejik olarak bir halkın kurtuluşunu bina etmek, akıl kararı olmadığı ortada. Haksız savaş, Arap ve Fars halklarına zarar verdiği gibi,

Baştarafı 2. sayfadan

Soykırım ve kimyasal silahların yoketme eylemine karşı, halkımızın ve onun ulusal ve örgütlü siyasal güçlerinin direnmekte olması, büyük bir moral kaynağını oluşturduğu gibi, geleceğimizin aynası olmaya aday gibi görünüyor.

Kayıplarımızın ve yıkımın, 1975'ten daha büyük olduğuna şüphe yok. Bunun yanında, 1975'ten ayrılan önemli bir farklılık, niteliksel bir durum var, onun değerlendirilmesi dış tutulmaması gerekir. O'nda, ulusal demokratik güçlerin teslim bayrağını çekmemiş olmalarıdır. Teslim olmama koşullarının da derinleşmekte olduğunun verileri zenginleşmekte.

Gelişmeler yenilginin kaçınılmaz olduğunu da gösteriyor. Ama, yenilginin teslimiyet anlamına gelmediği, öylesine bir niteliksel düzeyi belirlemediğini de iyice bilmek

aynı oranda, belki de fazlasıyla, kürt halkına zarar vermiştir, yıkım getirmiştir.

Halkların yıkımı üzerinde, bir halkın kurtuluşunun inşa edilmeyeceği bir kez daha açığa çıkmıştır.

SÖMÜRGEÇİLERİN, YIĞINLARI APOLİTİKLEŞTİRME SİLAHI GERİ TEPİYOR

12 Eylül darbesinin gerçekleşmesinde, bir önemli sebepte: Yığınların politikadan uzaklaştırılmak istenmesiydi. Biliniyor du ki, toplumsal muhalefetin yükselmesi, siyasal kanunlara bağlı ve yığınların politikleşmesiyle doğru orantılı bir olaydır. Ayrıca, egemen sınıflar, politikayı; daha doğrusu hükümet etmeyi, yönetmeyi ve kanun yapmayı kendi tekellerinde ve doğuştan kendilerine verilmiş bir tanı imtiyazı olduğuna (dünyanın her yerinde olduğu gibi), Türkiye'de de kendilerini inandırmışlar. Tarihsel süreçte, bin yıllarca, bu düşünce doğrultusunda tecelli etmiştir!

Halkların ve sınıfların mücadelesi tarihi, yığınların bilinçlenme eylemi; hükümet etme, yönetme hakkının sadece egemen sınıflara ait olan bir olay olmadığını; halk kitlelerinin ve işçi sınıfında yönetmeye, hükümet etmeye kadir olduğunu; yirminci yüzyılın ilk çeyreğinden itibaren, sosyalizmin dünya çapında bir gerçek olmaya başlamasıyla, tümenden ortaya koymuştur. Ondan önce, burjuva demokrasilerinde de, egemenler, halk kitlelerinin istek ve çakarlarıyla – belirli ölçüde de olsa – kendilerini sınırlandırmak zorunluluğu ile karşı karşıya kaldıkları da görülen bir olaydır.

12 Eylül öncesinde de, halkın/halkların da hükümet etme, yönetme ve kanun yapma doğrultusunda eylemleri, iktidar mücadelesi; ulusal kurtuluş hareketi gelişmekte ve yükselmekteydi. 12 Eylül diktatörlüğü bu süreci kırmak için, politikayı kötümeye hız verdi. Fakat, kendisi de politikanın en yoğununu ve en çirkinini yaptı. Baskı ve işkence, belirli bir dönem yığınları yıldırıldı. Hapishaneler, politikaya karşı yığınların göreceli korkusunu yaygınlaştırdı. Hapishanelerdeki teslim alma, yoketme eylemlerinin ters tepmeye başlaması; tutukluların değişik biçimler altında direniş örnekleri göstermesi; direk bir biçimde tutuklu ailelerinde ortak düşüncelerin oluşmasına yol açtı. Bu ortak düşünenler, bir dönem sonra harekete geçtiler. Örgütlenmeye başladılar. Orada kalmadılar, örgütleriyle ve birreysel çabalarıyla haklarını talep etmeye, çocuklarının üzerinde baskı ve işkencenin azaltılması için, canla başla çalıştılar.

Bu çabalar, Diyarbakır'da da yoğunlukla görüldü. Tutuklu aileleri imzalar toplayarak, açlık grevlerine giderek, kendilerini yakarak; seslerini duyurmaya, sömürgeçileri deşifre etmeye çalıştılar.

Kurban Bayramı dolayısıyla yapılacak açık görüşmede de, Kürdistan'ın her yöresinden gelen binlerce tutuklu yakınları, görevlilerin 5-6 saat bekletmeleri, polislerin hakaret etmelerine daha fazla dayanamadılar: görevli asker ve polislerle kavgaya tutuştular. Bu kavga sonucu, yüzden fazla tutuklu yakını göz altına alındı. Bunlardan, 50'ye yakını iki – üç gün sonra tutuklandılar.

Kavganın olduğu tarih: 25 Temmuz.

Tutuklularla ve tutuklu aileleri ile dayanışmayı güçlendirelim.

YNK – PKK İTTİFAKI'NIN ANLATTIKLARI!

H. BARAN

İnsanlık, dünya yüzünde, hem kapitalist ve hem de sosyalist dünya üzerinde; garip paradoksal, çelişkili, gülünç, içsüzcü v.b. olayları yaşıyor, onlara şahit oluyor. Bu garipliklere, paradoksal, çelişkili olan olaylara, ilk planda şaşkın bir yaklaşım gösteriliyor, anlam verilemiyor. Aradan bir müddet geçtikten sonra, bu gariplikler, paradoksal olan şeyler; anlamlandırılmaya, tanımlanmaya başlanıyor. Şu veya bu ölçüde, açıklık kazanmaya başlıyor!. Üzerinde yaşadığımız toprak parçası bölge (Ortadoğu) ve ülkemiz (Kürdistan)da, yeryüzünde milyonlarca paradoksal, çelişkili ve garip gelişmelerin yaşandığı bir bölge olma karakterini, çoktan ispat etmiş durumdadır. Bazen, insan hayal dünyasına dalarak, idealizasyon denizinin içinde yüzmeye başladığında, bölgemizin bu ispatlanmış, maharetli özelliğini unutuveriyor. Bu karakter ve maharet unutulduğu zaman, her gün yeniden ortaya çıkan garipliklere de, paradoksal ve çelişkili gelişmelere de büyük tepki duyuyor, sınırları rahatsız oluyor, anlamsız bir tablo ile karşılaşılıyor.

İnsan, hayal dünyasından kopunca, tatlı rüyalardan uyanmaya başlayıp ve idealizasyon denizinde kulaç atmaya bir tarafa bırakınca, belirli ölçüde rahatsızlığı gideriliyor ya da giderilmiş bir konumlanma ortaya çıkıyor. Çoğu zamanda, insanlığın kesin kurtuluşunu uzun vadede sağlayacak Sosyalizmle keşke buluşmasaydım, ya da keşke dünyada olup bitenlerden haberim olmasaydı, diye hayflanıyorsun. Gerçi bilmemezlikte, insanları belalardan kurtarmıyor. Çünkü, kapitalizm denilen «illet» her yere girmiş, toplumun, insanlığın bütün gözeneklerini iyi olmayan şeylerle kapatmış durumdadır. Bundan dolayı, hiçbir badi adem kendisini sorunlardan uzak tutamaz. Öyleyse bu nesnellik ve gerçeklikle, hayatı kavramaya, tanımlamaya ve toplumu değiştirme eylemine katılmak gerekiyor.

Son dönemlerde, birçok garip, paradoksal gibi görünen olaylar, ülkemizde yaşanıyor. Bu garip paradoksal gib görünen olaylardan birinin: YNK – PKK ittifakı olduğunu, en sıradan insanları konuşturduğun zaman, hemen tepit edebiliyorsun.

Bu ittifak, 1 Mayıs 1988'de, ismi geçen iki örgütün Genel Sekreterlerinin imzaladığı bir «protokol» ile ilan edildi. Bu ittifakın ne anlama geldiğini, dünü ve geleceğini ele almak gerekiyor. Bu ittifakın yapılacağı, 13 Mart 1988 tarihli, Celal Talabani imzalı, «Türkiye Kürdistanı parti ve örgütlerine» başlığını taşıyan ve bütün örgütlere gönderilen yazıda da anlaşılıyordu. Bu yazı ile birlikte, sorun tartışma gündemine de girmiş oldu. Üstelik, PKK'nin bütün yayınlarında, YNK'yi ajan, işbirlikçi diye ilan ettiği bir dönemde, YNK'nin alcel acele bir biçimde, hem de güncel anlamda hiçbir menfaatinin olmadığı, tersine zararının **olabileceği** bir dönemde, ittifak yapmaya «zorlanması»; kendisine yapılan ithamları ve küfürleride hiçe sayarak,

doğru adım ilerlemesi, bu ittifakı ya da ilişkileri daha anlamlı ve çarpıcı kılıyor; herkesin dikkatini de çeken bir konu durumunada getiriyordu: Aynı zamanda, şaşırtıcı da oluyordu.

Bu sorunu şaşırtıcı kılan, çelişkili verili durumdu. O çelişkili, devrimci siyasanın kurallarıyla bağdaşmayan ilişki ve ithamların devam ettiği koşullarda, böyle bir ittifakın yapılacağı, YNK'nin Genel Sekreteri C.Talabani tarafından, tüm Kürdistanlı yurtsever, devrimci örgüt partilere iletilmesi daha bir şaşırtıcı oluyordu. Zaten, PKK'nin yapacakları çelişkili, renkli ve sağı solu belli olmayan şeylere, kamuoyu epeyce alışkın durumda.

Herkesi şaşırtan ve sorunu çekici kılan verili durumu açığa çıkaralım.

Daha önceki tarihlerde, YNK, PKK ile ittifak ettiklerini, onlara karşı hayati dört şart ileri sürüp, kabul ettirdiklerini, Avrupa'daki bazı ileri gelen yöneticileri tarafından, resmi toplantılarda açıklamalar yaptı. YNK yöneticileri/tafaftarları bu açıklamaları yaparken PKK, her alanda, alttan alta, YNK'nin açıklamalarının yalan olduğunu yaydı. Her iki tarafın ittifak ettiğine ve PKK ile TKSP'nin de görüşürüldüğüne dair, Kürdistan Press'te de haberler çıktı.

Bu haberin çıkmasında YNK çok memnun olduğu halde, PKK memnun görünmüyordu. Bir zamandan sonra, yayınlarında da Kürdistan Press'i karşı alarak bu sorunda da saldırmaya başladı, ithamlar etti. Boyunu çok çok aşan iddialarda bulundu. Gerçi Kürdistan Press'e saldırı bu olayla başlamıyordu. 1987 Newroz'unda saldırıya dönüşen gelişmelerden önce, politik ve fiili saldırılarını başlatmıştı.. TKSP, haklı olarak kızgın ve haberi her yerde yalanlıyordu. Bu TKSP boyutundaki gelişme ve haberin yalan olduğu, çok kısa bir süre sonra, YNK'nin kendisi tarafından açıklanmaya başlandı. Her ne kadar daha önce, bu haberi yaygınlaştıranlar, kendileri olmasına rağmen!

YNK – PKK ittifakının gerçekleştiğine dair haberin Kürdistan Press Gazetesi'nde yayınlanmasından sonra, PKK, açık bir biçimde, adı geçen gazeteye saldırmakla kalmadı, YNK'ya da saldırmaya başladı. Hem de YNK'yi en uç noktalarda itham etti: Ajan ve işbirlikçi olarak ilan etti. Hem de bu görüşlerini, sadece Türkçe ile değil, Arapça ile de herkese duyurmaya çalıştı.

PKK saldırısının ve ithamlarının devam ettiği günlerde: YNK'nin Genel Sekreteri arkadaşta ülke dışına çıktı. Ülke dışında kendisiyle yapılan röportajlarda, PKK ve onunla ittifak konusunda sorulan sorulara verdiği cevaplarda, söylenmesi gereken bütün olumsuz şeyleri söyledi. O'da, PKK ve onun birinci derecedeki yöneticisinin bağımlı olduğunu ilan etti.

Tablo bu kadar karmaşık, suçlamalar suçlamaları izlerken; her ne hikmetse, bir telefon görüşmesi her şeyi değiştiriyor. Kürdistan'da devrim yapma iddiasında olan ve öncülüğü kimseye bırakmayanlar, birkaç gün önceki yargılarını değiştiriyorlar, işlerini yoluna koyuyorlar. YNK'nin genel sekreteri, Kürdistan'ın bütün yurtsever güçlerine, PKK ile ittifak şartlarının olgunlaştığını ve on-

ların da bu konuda gerekli girişimlerde bulunmasını içeren mektubunu yazıyor. Ayrıca PKK Genel Sekreterinin de, «beyaz kağıda imza atmaya hazırım, siz istediğinizi yazabilirsiniz» dediği yaygın bir haber haline geliyor. PKK Genel Sekreterinin, beyaz kağıda imza atma alışkanlıklarını yakından bilen ve şahit olanları olarak, hiç garipsemedik. Çünkü, geçen zamanlarda, örneğin HEVKARİ v.b. konularında da, beyaz kağıda imza atmaya hazır olduğunu, sürekli tekrarlayıp duruyordu! Nasıl olsa yazılan ve söylenenler, PKK G.Sekreteri için önemli değildi. Ne yazılırsa yazılsın, ne söylenirse söylenin, o istediği zaman, istediğini yapmaya «kadir» ve «muktedir»dir. Köylülükten alınacak iyi başka şeyler yokmuş gibi, insan, kurnazlığı, ikiyüzlüğü ve komploculuğu alırsa, olup olacağı bundan başkası olamazdı.

Görünen o ki, bu kadar büyük sorunlar orta yerde dururken; bunlar için, oturulup ciddi, boyutlu, çok yönlü tartışmalar yapmak gerekirken, telefonla bu sorunların hepsini halletmiş olmak, «öncülere», genel sekreterlere uygun düşen bir tavır mıdır? Birinci ve önemli bir saptama olarak karşımıza çıkan ilk durum bu.

Sürekli bir biçimde yazıldığı ve şahit olunduğu gibi: Güney Kürdistanlı güçler arasındaki ilişkiler, 1975'lerden sonra, hep çatışmalı, kavgalı ve silahlı olmuştur. Oluk oluk kan akmıştır. Bu durum, çok partili/siyasal yapı döneminde de bütün şiddeti ile devam etti. Bu büyük bir olumsuzluktu. Bu çatışma, 1983'lerden sonra hep turmanan bir çizgi izledi. Ayrıca, çatışma, YNK ile diğer Kürdistanlı siyasal örgütler ve Irak Komünist Partisi arasında olmuştur. Bu çatışmalar, YNK'nin, Irak merkezi ırkçı-şöven otoritesi ile, uygun olmayan koşullarda antlaşma masasına kadar uzandı. Sonuç, başarısızlık, güçler arasında çatışmaların yoğunlaşması, güvensizliğin derinleşmesi, halk yığınlarında bıkınlığın geliştirilmesi. Ama bu çatışmalar, bütün Güney Kürdistanlı güçlerin İran sömürgeci devletiyle, «İran - Irak savaşının çelişkilerinden yararlanma», (tabiki o kadarla sınırlı değil) «İran Yönetiminin daha radikal ve adil olduğu» mantıklarıyla ortak payda oluşturulması; İran devletinin, kendi güçleriyle, Irak devletini alt edemeyeceğinin her yanıyla açığa çıktığı paydada, giderek bu dış gücün güdücülüğünde, Güney Kürdistanlı siyasal güçler arasında ilişkiler yumuşamaya başladı. Bir dönem sonra, pratik gelişmeler, bu siyasal güçler arasındaki ilişkilerin somut güncel askeri/siyasal ittifaklara dönüşmesini doğurdu. Ayrıca, bir cephenin oluşturulması için de çalışmalar başlatıldı. Nedeni ne olursa, kim olursa olsun bunun bir olumluluk olduğu açıktır.

Bütün bunları niye anlattık diye merak edilecektir. Bu tablonun, YNK - PKK ittifakı ile ilişkisinin olmasından dolayı, bunları dile getirdik. Çünkü, bu anlatılanlar maddiyonun bir yüzü, diğer yüzü de var. O'nu açığa çıkarmak gerekiyor. Çünkü, bu noktada da ülkemiz gariplikler ülkesi olma özelliğini koruyor.

Herkesin bildiği ve olaylarca da göğe kadar çıkan bir durum var: O'da, 1980'lerden sonra, Irak KDP'nin PKK ile ilişkiler geliştirmeye başlamasıdır. (Bir iddiaya göre, bu ilişkiler eskiye dayanır. Ayrıca, KUK, PKK çatışmasında ve yoğunluk kazanmasında da önemli dürtücü bir etken olduğudur.) Bu ilişkiler, diğer Kuzey Kürdistanlı güçlerin, Irak KDP ile ilişkilere girmemeleri, ya da ilişkilerini kesme tepkisi üzerinde yükseliyordu. Irak KDP, bunu açık açıkta ifade ediyordu. Bu tepki, daha uç noktalarda hedefleri belirlemeye başladı. Irak KDP, hem içerde ve hem de dışarda, PKK kozunu kullanmaya çalışıyordu. İÇERDE,

Diğer Kürdistanlı siyasal güçlere karşı bir santaj unsuru haline getirmek istiyordu. Bundan da başarılı olduğu açıktır. Çünkü, Irak KDP ile ittifak eden güçlerin dışında kalan, YNK ve Kürdistan Demokratik Halk Partisi PKK tarafından hemencecik hain ilan edildiler. Bütün yayınlarında, onlar saldırı tahtası haline getirildiler. Bu saldırı, YNK'nin, Irak merkezi otoritesi ile andlaşmaya oturması ile, turmandı, şahlandı. Dışarda, T.C'ye karşı ve bunun yanında K.Kürdistan, Doğu Kürdistan'daki siyasal güçlere karşı santaj unsuru haline getirmek. Irak KDP'nin isteği, PKK'nin yapısal özellikleriyle de büyük bir çakışma gösteriyordu. Netice: Doğu Kürdistan'daki güçler, PKK tarafından düşman ilan edildiler. Irak KDP ve İran merkezi otoritesi ile işbirliği paydasında, fiili saldırılara başladılar. Kuzey Kürdistanlı güçlere karşı, varolan eski düşmanlık derinleşti. G. Kürdistan'ın Behdinan bölgesinde, KUK - SE'nin yöneticilerini katledilmesi için planlar yapıldı. Bu planlar, yöneticiler düzeyinde başarıya ulaşmadıysa da, bazı militanlarının katledilmesi ile sonuçlandı. İş bu noktada durmadı. PKK, «yetiştir kargayı oysun gözünü» misali, Irak KDP'nin ittifakçısı olan, birlikte aynı cephe olan dost güçlerine saldırdı. Irak Komünist Partisinden peşmergeleri katletti. Bununla da kalmadı, işin ucu Irak KDP'ye kadar dayandı. Bizzat ismi geçen örgütün, daha sonraki tarihlerde (PKK ile ilişkilerinin bozulmasından sonra), yaptıkları gayri resmi açıklamalarda: Irak KDP öncü kadrolarının yok edilmesi için, PKK'nin planlar yaptığını, bu planlarının, PKK'den kaçan yöneticisi unsurlar tarafından açıklandığı, ellerine geçen A. Öcalan'ın yazdığı mektuplarda ve örgüt raporlarında belirlendiğini de dile getirdiler. Demek ki, Irak KDP, PKK üzerinde, başkalarıyla ilgili hesaplar yaparken. Başka, hemde bilinmez, giz halindeki bazı güçler de, Irak KDP'nin hesaplarını çok çok aşan, Kürdistan Ulusal Demokratik Hareketi üzerinde hesaplar yapıyorlar!. Yıllardır, hatta on yıllardır G. Kürdistan'da ulusal harekete öncülük eden Barzani ailesinin fertleri, bütün tecrübelerine rağmen, bunu nasıl tespit edemezler? Doğrusu bu da şaşırtıcı bir durum. Üstelik, bölgemizdeki devletlerin halklar üzerinde demoklesin kılıcı haline getirdiği istihbarat örgütlerinin prototipi olan PARASTIN gibi bir istihbarat örgütünü yöneten ve bugünde aynı istihbarat örgütüne sahip olduklarını söylenen bir gücün, bu kadar kolay, «tongaya düşmüş» olması, ne kadar tuhaf değil mi?

Irak KDP'nin, dış politikası açısından, T.C.'ye santaj paymak istediği, daha sonra, «dostları» PKK tarafından, her yerde ve her düzeyde, hem de hiçbir seviye, somut belgelere dayanmayı gözönüne almadan, pervasız bir şekilde ileri sürdü. Bu konuda, elde belgeler olmamasına rağmen; o tarihlerde, T.C'nin siyasal ve askeri büyüklerinin, bazı gazete ve dergilerde, Barzanilerin geleneksel dostluğundan bahsetmiş olmaları, bu geleneksel dostluğu devam ettirmekten yana tutum ve politika belirlemeleri, boşa olmayan bir durumdur..

Irak KDP, «koynunda sakladığı», belli günler için koçbaşı haline getirdiği PKK'nin; kendilerine, Irak Komünist Partisine ve K.Kürdistanlı bazı güçlere (ki, KDP'nin fazlasıyla hoşlanmadığı güçler olduğunda ortada) yönelik saldırılarını, yurtseverleri öldürmelerini gerekçe göstererek, kendilerinin nüfuz alanı olan Behdinan'da hiçbir K.Kürdistanlı gücün barınmayacağına dair kararını, bütün CEW-QED (yani içinde bulunduğu cephe) güçlerine de onaylattı. Böylece de, bir taşla iki kuş vurdu. Birkez daha, kader, egemenlerden yana, hemde şatafatlı bir biçimde,

hiçbir riziko ile de karşılaşmadan, gülmüş oldu.

Bu gelişmelerin akabinde, PKK, Irak KDP'yi işbirlikçi, ajan vb. niteliğindeki bütün suçlamalarla karşı karşıya bıraktı, hem de bunu ağzında sakız yaptık desek, haksızlık olmaz.

PKK'nin, düşmanlığı sadece KDP'ye de değil. Kürdistan Demokratik Halk Partisine, Irak Komünist Partisine de düşman oldukları, herkesçe bilinmekte. YNK, PKK ile ittifak ettiği, ya da ittifak etmek istediği günler de, ismi geçen partilerle stratejik bir ittifak, cephe ittifakını gerçekleştirmek için, çalışma yürütüyordu. Bu durum, YNK'nin, PKK ile ittifakında en azından bu noktada da hassas olması gerekmez miydi? Olması gerekir diye düşünüyoruz. Ama, bilinen geleneksel karakterden dolayı, hassas davranmaması da normal görünen bir yaklaşım ve davranış biçimidir. Eğer hassas davranmışsa, o zaman, PKK ittifakı için, YNK, ismi geçen güçlerin, yüzde yüz olmazsa bile, belirli bir ölçüde (ki, yüzde ellinin üzerinde olması gerekir) onayını almış durumdadır. O zaman, o ismi geçen güçlere sorulacak çok soruların olacağı açık. Eğer, hassas davranmamışta, YNK, hiçbir onay beklemeden ve görüş almadan, PKK ile ittifakı gerçekleştirmişse, o zaman, bu ittifakın daha anlamlı bir ittifak olduğu; bir düzeltmeyi nesnel anlamda bozmak anlamına geleceği de gözden kaçmayacaktır. Ama, şüde bilinmektedir ki, YNK – PKK ittifakının gerçekleştiği günden bu güne kadar, uzun bir süre geçmiş olmasına rağmen, ismi geçen siyasal partilerin, herhangi karşı bir tavrına, açıklamalarına rastlamış değiliz. Bu, onların onayladığı anlamına gelmez. Yine, geleneksel yapısal karakterden dolayı, fırsatı kolladıklarını söylemek, müncelik olmaz.

G.Kürdistan'da durum bu iken, K.Kürdistan cephesinde neler oluyor? Ya da neler var? Şimdi de ona bakalım.

K.Kürdistan'daki güçlerin büyük çoğunluğunun, YNK ile dostluk ilişkisi içinde oldukları da bilindiği gibi, yakın tarihlerde, ismi geçen örgütün G.Sekreteri tarafından da dış basında ve Türkiye basınında da bu yansı buldu. Bu normal bir durumdur. Ayrıca, YNK, bu güçlerle ilişkilerini devam ettirmekte istemektedir. Bu da, Kürdistan gerçekliğinin bir bütün oluşturmasının, ulusal demokratik bir güç olmalarının doğal bir sonucu ve haklarıdır. Ne yazık ki, YNK'nin dost olduğu bu güçlerin, büyük bir gürültü ile ilan ettikleri ittifakın bir ögesini oluşturarak PKK ile aralarının iyi olmadığı bilinmekte. Bunun sebebi de, PKK'nin, bu güçlere bakış açısı; onları yurtsever demokrat güçler olarak görmemesi, sömürgecilerin yedeği görmesi; bununla kalmayarak, fiilen onlara saldırması, onların yurtsever, devrimci üye ve taraftarlarını katletmesidir. Durum bu olunca, YNK, PKK ile ittifak ederken bunları, bu gelişmeleri gözönünde bulundurması gerektirdi.

YNK, değişik düzeylerde yaptığı açıklamalarda, bunun ötesinde, ilk ittifak haberinin basında yayınlanmaya başladığı dönemlerde; PKK'nin bu saldırılarının, sivil hal-

ka yönelik katletme yöntem ve taktiklerinden vazgeçmesi koşulu ile ittifakı gerçekleştirmiş olmalarını söylemiş, ilan etmiş olmalarına rağmen, daha sonra yayınladıkları «ortak protokol»da bu konuların hiçbirine rastlanılmamaktadır. Üstelik, böyle olgular ve gerçekler yaşanmamış, ortada yokmuş gibi bir neticeyi, protokol incelendiği zaman, çıkarmak zor değildir. Tersine, bu olgular varsa da, bunun sorumluları «başkaları», başka siyasal güçler gibi bir intibayı da kuvvetli bir biçimde insana vermektedir. Tam bu noktada, «haydi ayırt et pirincin taşı»nı demekten başka bir şey kalmıyor.

YNK – PKK ittifakı bunlardan başka, daha temel şeyleri, sonrası gelişmelerle anlatmaya başladı. Bu ittifakın gerçekleşmesinden ve YNK'nin G. Sekreteri arkadaşın ABD'ye gitmesinden sonra, basına yaptığı açıklamalar bu soruna çeşnilik kazandırdı.

YNK Genel Sekreteri basına yaptığı açıklamada, sorulan bir soru üzerine şu cevabı veriyor: «PKK ile Türkiye'ye karşı işbirliği yapmamızın nedeni Türk hükümetinin bize karşı Irak rejimi ile işbirliği yapmasıdır. Bu işbirliğin sona erdirilmesi için çeşitli yollar denedik, hatta başbakan Mr. Turgut Özal'a özel temsilci bile yolladık. Onu bize karşı Saddam ile işbirliğine son vermeye ikna etmek için çeşitli yollar denedik. Red ettiler, devam ettiler politikalarına.»

«İki ay önce bir anlaşma imzaladık (yani PKK ile YNK). Türk hükümeti Irak ile işbirliği yaparsa bizim de PKK ile işbirliği yapma hakkımız doğar. Hatta sadece PKK ile değil Türkiye'de rejime muhalefet eden diğer unsurlarla da işbirliği yapmak hakkımız ve görevimiz doğar.» (Cumhuriyet Gazetesi, 12 Haziran 1988).

Bu açıklamayı, YNK yalanlamadı. PKK'de bu açıklamalara tepki duymadı. Demek ki T.C. ile ittifak yapılmış olsaymış, PKK ile ittifak yapılmayacakmış. Geriye, neden PKK ile ittifak edildiğinin, gözden kaçmayan, izahı kalıyor.

Bütün bu yazdıklarımızdan vardığımız sonuçlardan biri: Kürt halkının ve onların temsilcisi yurtsever güçlerin çıkarları hesap edilerek, gözetilerek yapılmış bir ittifak görünmüyor. Bu ittifak, YNK açısından, bir güç gösterisi ve buna bağlı olarak, içerde ve dışarda hükmetme mantığının ürünüdür. PKK açısından, sıkışmışlığını savuşturma mantığıdır.

Bütün bunlara rağmen, biz, Kürdistan'ın bütün parçalarındaki yurtsever, devrimci güçleri başta olmak üzere; yurtsever, ulusal olmayan güçlerinin bile, ortak mücadele paylarında buluşmalarını bir zorunluluk, yeni bir hayat tarzının yaratılması; bağımsız ve demokratik Kürdistan'ın ve ulusumuzun kendi kaderini eline almasının bir zorunlu şartı görüyoruz. Diliyoruz ki, YNK – PKK ittifakı,

varolan olumsuzlukların ortadan kaldırılmasında bir adım olsun.

KÜRT DİLİ VE KÜLTÜRÜ ÜZERİNDEKİ YASAKLARA KARŞI DÜNYA KAMUOYU OLUŞUYOR

Kürt sorununun, kapsamlı bir sorun, o ölçüde de, meşru ve demokratik bir sorun olduğu, uluslararası planda da kabul görmeye başlamış durumdadır. Tersinin düşünülmesi de mümkün değildi. Bilindiği gibi, Kürdistan dört parçaya bölünmüş sömürge haliyle, dört ülkenin politikasına, şu veya bu dönemde, şu veya bu ölçülerde etki yapmıştır. Kürt sorununun etkilediği dört devlet de, Ortadoğu bölgesinde önemli yerler işgal ettiğinden, bu etkinin uluslararası boyutu her zaman için olmuştur. Fakat, güçler dengesinin yarattığı politik koşullarda, açığa vurması farklı derecelerde kendisini göstermiştir.

Özellikle, 1970'ler sonrasında, Kürdistan'ın bütün parçalarında ulusal demokratik hareketin derin politik özlere ve biçimler kazanmaya, çağdaş yönelimler içine girmeye başlaması; iki alanda da güçlü silahlı mücadelenin verilmiş olması, uluslararası güçleri daha da etkiler hale geldi.

Kürt sorununun aynı zamanda, uluslararası düzeyde dramatik bir sorun olduğuda kabul görmek zorundadır. Çünkü, geniş bir toprak üzerinde yaşayan ve nüfusu 25 milyona varan bir ulus, yirminci asrın sonlarında dahi ulusal demokratik haklarından mahrumdur. Üstelik, bu ulusal demokratik haklarından mahrum olan halk/ulus, sürekli ulusal direniş için de olan bir halktır. Bütün ulusal direnişleri katliamlarla bastırılmış bir insan topluluğudur. Sorunun bu kapsamlı ve dramatik boyutuna rağmen, uluslararası planda demokratik seslerin yükselmiş olması, çok çok olağanüstü bir durum olmadığını biliyoruz. Ama, ezilen ulusun yurtseverleri ve unsurları olarak, ezilmişliğin psikolojik etkisiyle, bunu ne kadar büyüttüğümüzü, büyüteceğimizi de itiraf etmemiz gerekir.

Kürdistan'ın her parçasında, Kürt halkının kaderinde ortaya çıkan ortak özellikler olmasına rağmen, sömürgeci oldukları devletin ve ulusun yapısal özelliklerine bağlı, özgün özellikler de belirlemiştir: Bu farklı özelliklerin, yaşam çizgilerinde varolduğu anlamına gelir.

T.C devletinin egemenliği altındaki toprak parçasında yaşayan halkımız da, yaşamında, özgün gelişmeler kaydetmiştir. Çok uluslu ya da halk topluluklu Osmanlı İmparatorluğu'ndan, T.C devletinin şekillenmesi, Türk ulusunun ulus olarak şahsiyet bulması sürecindeki dönemle, T.C'nin şekillenmesinden sonraki dönemde, Kürt halkının karşı karşıya kaldığı politikalar, uygulamalar farklı olmuştur.

Türk ulusunun şahsiyet bulması eyleminde (ki, Türk ulusal kurtuluş hareketi olarak nitelendirilen eylemdir), ulusun öncüsü Kemalist burjuva, küçük burjuva bürokratlar: Mücadelelerinde, Kürt halkının potansiyelini, nicel nitel konumunu hesap dışı bırakmamışlardır. Türk ulusal hareketinin başarıya ulaşması için, ne etkin halk topluluğu olan Kürtlerle Lazların, Çerkezlerin ve diğer milliyetlerin desteğini kazanmak, onları örgütleyip ulusal eyleme kanalize etmek için politikalar üretmişler, kararlar oluşturmuşlar, toplantılar yapmışlar ve ona uygun örgütlenmelere gitmişlerdir. Bu politikalarında da başarılı olmuşlar. Kürt halkı ve diğer halk toplulukları, Türk ulusal hareketine omuz vermişler, aktifçe içinde yer almışlardır. Kürt halkı, bu eylemi, kendi ulusal kurtuluş eylemi gibi desteklemiş, göğüslemiş bir halktır. O dönem Kürt halkının inkar edilmediği ve Kürt halkı da, savaş sonrasında, ulusal demo-

kratik haklarına kavuşacağı inancının yaratıldığı, bu konuda «güvencelerin» olduğu dönemdir.

Türk ulusal eyleminin çok kısa bir süre içinde, birçok kombinezonlar sonucu, sona ermesinden sonrada, Türk ulusunun yöneticileri, onların ulusal kurumları (en başta da parlamento) o politikalarını sürdürmeye çalışmışlar, ama bu konuda gerekli gevşetmelere de gitmişlerdir. Özellikle 1919-21 arasında, Koçgiri'de, Kürt halkının ulusal bağımsızlığını ve şahsiyetini ortaya koyan eylemini başlatması, Türk ulusunun yöneticileri için, uyarıcı özellik taşıdı. Bunun için tedbirler aldılar. Onunla kalınmadı, 180 derecelik bir dönemlikle, Kürt halkı inkar edilmeye, «Kürtlerin dağılı türkler olduğu» resmi ırkçı – şoven ideolojisi uygulanırlmaya başlandı. Kürt halkının bütün ulusal demokratik hakları yasaklanmaya başladı.

3 Mart 1924'de, T.C'nin sınırları içinde, Kürt dili yasaklandı. Kürt dilinin yasaklanması demek, kültürünün yasaklanması gelişmesinde yasalarla engellenmesi anlamına gelmektedir. O günden bu güne kadar da, halkımız, değişik mücadele biçimleriyle, yasaklara karşı direnmeye devam ediyor. Günümüzde, halkımızın bu parçadaki mücadelesi de kapsamlı bir düzeye kavuşmuş, değişik renklere örgütlenmelerini ortaya çıkarmış, sesini ulusal ve uluslararası planda duyurmuştur.

T.C sınırları içinde, Kürt dilinin yasaklandığı gün mü-nasebetiyle; Paris Kürt Enstitüsü bir imza kampanyası başlattı.

Kampanya, «Türkiye'de Kürt Kültürünün Korunması İçin Uluslararası Çağrı» başlığını taşıyan bildiri ile başlatılmıştır.

Bildiri şu açıklamalarla başlıyor: «İnsanlıkta, tüm topluluklar gibi, Kürtler de kendi kültür, dil ve şahsiyetlerini özgürce koruma hakkına sahiptirler. Kürt kültürü de, bin yıllardır, dünya kültürünün bir parçasını oluşturmaktadır. Yüzyıllardır Kürt kültürü de ürünlerini ki, – insanlık neslinin eseridir – veriyor, bundan dolayı da korunmaya ihtiyacı vardır. Bunun için de, aşağıda imzaları bulunan, haksızlıklara, eşitsizliklere karşı olan ve demokrasiye inanan şahsiyetler; Birleşmiş Milletler Andlaşmasına, Uluslararası İnsan Hakları Beyannamesi ve uluslararası insan hakları prensiplerinin rehberliğinde, Türkiye otoritesinde istiyorlar ki, Kürt kültürü, dili ve Kürtler üzerindeki baskılar/yasaklar ortadan kalksın ve özellikle de Kürt dili serbest olsun».

İmzaların en sonuna düşen nota: Bu kampanyanın, Kürt dilinin serbest bırakılmasına kadar devam edeceği belirtilmekte; herkesi bu süreçte katılmaya ve dayanışmaya (yardıma) çağırılmaktadır.

Çağrının bir özelliği de, Amerikan senatörlerinin, İran, Irak ve Suriye'de de Kürt halkı üzerindeki baskıların kalkmasını istedikleri, not olarak düşmüşlerdir.

Bu çağrı Haziran sonlarında, Fransa'da Le Monde, Amerika'da International Herald Tribune gazetesinde yayınlandı.

Bildiri, 430 kişi tarafından imzalanmıştır. Bunlardan 5'i bakan, 216'sı parlamenter, 15'i eski bakanlar, 24'ü Nobel Ödülü alanlar, diğerleri de, yazar, gazeteci, bilim adamı ve üniversite profesörleridir.

Bildiri'nin ünlü iki gazetede çıkmasından sonra, Türkiye'de Kürt halkı düşmanı çevreler saldırıya geçtiler. Özellikle de, boyalı burjuva basını, basın ahlak yasasını pervasızca ayaklar altına alarak; «bölücülerin küstahlığı», «Türkiye'yi bölmek isteyenler harekete geçtiler», «bölücüler uluslararası destek arıyorlar» v.b. şeklinde flaş başlı-

klarla, kinlerini kustular. Üstelik, bu basın ki, insan hak ve özgürlüklerini dillerinden düşürmeyen bir basın. Ve yirminci yüzyılın sonunda iddialı bir basın!.. Basın dünyasında, sadece Cumhuriyet basın ahlakına yarışı bir biçimde, olayı haber yaptı. Tabii ki sol basın, bu sorunda dostluğunu birkez daha gösterdi. Bazı sol gazete ve dergiler çağrını ve imzaları, olduğu gibi yayınladılar.

Kürt halkı düşmanı güçlerin saldırısına anlam vermek zor değildir. Bu çalışmaların akabinde, bazı Kürt çevre ve örgütlerinin, Kürt Enstitüsü Başkanı'na saldırıları, onu ABD ve NATO çevrelerinin adamı görmeleri daha dikkat çekici bir yöndü.

Elbetteki, ulusal demokratik çevreler ve yurtsever unsurlar birbirini eleştirmelidirler. Eleştiri, eleştirilene geliştirir, eksikliklerini ortaya çıkarır. Bu anlamıyla, Paris Kürt Enstitüsünün ve Başkanının da eleştirilmesi kadar doğal birşey olmaz. Ama, eleştiriyi, saldırı ve yıpratma eylemi ile karıştırmamak gerekir. Birileri, bize göre hareket etmiyorlar, bizim düşündüğümüz gibi düşünmüyorlar ya da bizim mücadele biçimlerimizi benimsemiyorlar diye, o insanı ve o yurtsever çevreleri, saldırı ve suçlama bombardımanı altında tutarsak, bunda Kürt halkının, onun ulusal demokratik hareketinin hiçbir yararı olamaz.

Kürt Enstitüsü Başkanı hakkında, YNK imzası ile, «Berxwedan» dergisinde yazılanlar, sorumsuzca, eleştiri niteliğinde olmayan bir karalama özelliğini taşıdığı düşünülüyor. YNK kendi dergisinde, sorumlucu bir değerlendire yapabiliyordu. Yapmadı niye? Doğrusu düşündürücü!

KÜRT SORUNUN DA TARTIŞMALAR YOĞUNLAŞIYOR:

M. ALİ AYBAR, AZİZ NESİN VE FATMA YAZICI'NIN DGM'DEKİ YARGILANMASI DEVAM EDİYOR...

12 Eylül sömürgeci—faşist diktatörlüğü, bütün devrimci—demokratik düşüncelerin sindirilmesi, ortadan kaldırılması; devrimci demokratik kültürün yok edilmesini de hedeflerinden biri olarak kabul etti. Devrimci Demokratik düşüncenin temel bir parçasını oluşturan Kürt Sorunundaki düşünceler, Kürt halkının ulusal demokratik haklarının tanınması talebi de; haydi haydi yok edilmek istenen, yığınlardan tecrit edilmek istenen bir olgu oldu.

12 Eylül rejimi diğer hedeflerin de başarıya ulaşamadığı gibi, bu hedefinde de başarılı olamadı. Devrimci Demokratik Düşüncelerin yok edildiğinin sanıldığı evre de, bu düşünceler daha bir gür bitmeye, ortaya çıkmaya, onları tedirgin etmeye başladı. Aynı şekilde, özellikle ülke dışında olmak üzere, Kürt dili, edebiyatı ve kültürü üzerindeki çalışmalar yoğunlaştı; birçok ürün belirgin bir halde yığınlara iletildi. Ülke içinde ve dışında Kürt/Kürdistan Sorunundaki tartışmalar yoğunlaştı. Kürt halkının dostları çoğaldıkça, şovenizmin etkisi kırılmaya başladı: Diktatörlük, eskisi gibi, bu sorunda istediği biçimde at oynatamıyacağına görmeye başladı.

Devrimci Demokratik Düşüncelerin yeşerdiği ve Kürt/Kürdistan Sorununun tartışıldığı yerlerden biri Dev-

rimci Demokratik Dergiler ve Gazeteler oldu. Devrimci Demokrat ve Sosyalist Basın, 12 Eylül öncesinden daha kapsamlı, nicelik—nitelik açısından olumlu gelişmeler kaydetti: 12 Eylül öncesinde, haftalık olarak çıkan devrimci demokrat ve sosyalist yayınlar yok iken, 12 Eylül sonrasında, belirli bir aşamadan sonra birkaç oldu. Bunlarla birlikte, bütün devrimci ve sol yayınların Türk ve Kürt emekçi halklarının çıkarları açısından büyük görevler yerine getirdiğinede şüphe yoktur.

12 Eylül rejimi, bunu bildiğinden, devrimci ve sol basın üzerindeki baskılarını azaltmıyor, gün be gün daha da yoğunlaştırıyor. Son aylarda, bu baskıların dozu daha da arttı. Bu baskıların ortadan kaldırılması, düşünce özgürlüğünün gerçek anlamda gerçekleşmesi, devrimci ve sol düşüncelere de yaygınlaşma hakkının sağlanması için, devrimci ve sol basın, bir karşı mücadele kampanyası başlatmış durumdadır. Bu kampanya, değişik biçimler altında sürdürüldü. Bu dergilerden, Yeni Öncü, Yeni Demokrasi, Güneşe Çağrı, Emegün Bayrağı'nın sorumluları da, açlık grevi biçiminde, «Sosyalist Basın Susturulmaz» kampanyasına katıldılar.

Devrimci ve Sol Basın üzerindeki baskılara karşı çıkmak, bir insanlık ve demokratik görevidir. Biz de, bu baskılara karşı sesimizi yükseltmeyi, yürütülen kampanyaları desteklemeyi bir görev kabul ediyoruz.

Devrimci ve Sol Dergilerde Kürt sorunu tartışıldığı zaman, bu dergiler üzerindeki baskılar iki katına çıkıyor. Yargılamalar başını alıp gidiyor. 2000'E DOĞRU Dergisi'nde, zaman zaman belirli bir yoğunlukla, Kürt sorununa ilişkin haberleri, tartışmaları gündeme getirdi; Kürt sorununa oynanmak istenen oyunları açığa çıkarmaya, deşifre etmeye çalıştı. Bundan dolayı da, büyük baskılar ve belalarla karşı—karşıya kaldığı bir gerçektir.

İKİBİN'E DOĞRU DERGİSİ, «Kürt Sorununa Çözüm: Kritik Karar» başlıklı bir yazı hazırladı. Bu yazı, Kürt sorununa ilişkin ilerici, demokratik Türk aydınlarının görüşlerini içerdiği gibi, derginin yorumlarını da kapsıyordu. Aynı başlık, derginin kapağında, çarpıcı bir biçimde sunulmuştu. Bu kadar çarpıcı bir başlığın ve sorunun; çıkarları, Kürt halkının köleleşmesinde ve sömürgeleşmesinde olan T.C devleti güçlerini, ırkçı—şoven çevreleri de o hızla ve etkinlikle çarpmaması olanaksızdı. Bu güçler, vakit geçirmeden harekete geçtiler. Yazı hakkında, DGM'de dava açıldı. Böylece, Derginin Yazı İşleri Müdürü değerli bayan Fatma Yazıcı, TIP'nin eski Genel Başkanı ve 12 Mart Darbesinden sonra Kurulan Sosyalist Devrim Partisi'nin ilk başkanı, direngen, vefakar sosyalist insan M. Ali Aybar ve Türkiye Yazarlar Sendikası Başkanı ve tanınmış türk yazarı Aziz Nesin hakkında dava açıldı.

Bu dava bir dönemdir devam ediyor. Haziran ayının son günü de bu davaya devam edildi. Bu duruşma, görünen o ki, son duruşmaydı. Yargılananlar ve avukatları, bu son duruşmada savunmalarını yaptılar.

İlk söz alan Fatma Yazıcı, dava konusu yazının muhtevasında, Türkiye'nin seçkin kişilerinin görüşlerinin yansıtıldığı belirtti. Avukatların ve diğer yargılanan arkadaşlarının yapacakları savunmaya da katıldığını dile getirmekten geri kalmadı. Bununla Fatma Yazıcı, yaptığı işin bilincinde olduğunu ve herşeyi inanarak yaptığını, sorguların yüzüne haykırmış oldu.

Ondan sonra, M. Ali Aybar savunmasını yaptı. Aybar, bilgili bir hukukçu olarak, hukuksal/siyasal bir yaklaşımla savunmasına girerek: «hukukun Türkiye'de oldum olası bey ve pašalara hizmet ettiğini» söyleyerek, hukukun halk-

tan kopuk olduğunu belirtti. Aybar, hayatı boyunca hep gerçeği aradığını ve bunun için mücadele ettiğini yüksek sesle haykırarak esas konuya giriş yaptı. Ve şöyle dedi: «Anadili kürtçe olan yurttaşlarımız, anadili türkçe olan yurttaşların hemen ardından gelen bir etkin guruptur. Bir takım guruplar, Kürdistan için silahlı mücadele verdiklerini söylüyorlar. Masum insanları öldürmeleri tasvib edilmez. Ama sayın Özal'ın dediği gibi bunlar bölücü eşkiya değildir. Soruna böyle yaklaşırsa bir çözüm bulunamaz. Gerçekler olduğu gibi kabul edilmeden, Türkiye'nin menfaatleri savunulamaz. Ve insan hakları batıda ne kadar uygulanıyorsa, doğuda da öyle uygulansın, altyapı hizmetleri götürülsün doğuya, yaşam koşulları açısından Türkiye'nin doğusu, batısı, ortası arasında fark gözetilmesin diye ekledim. Gene de aynı görüşteyim.»

Kürtlerin dil ve kültür hakkını savunmanın milli duyguları zayıflatıcı olmayacağını da belirterek, savunmasında şunları da söyledi:

«Türkiye de milyonlarca Kürt vatandaşımız yaşadığına göre bunların varlığını kabul ederek eşitsizliklerin ortadan kaldırılmasını istemek, bu iki etkin gurup arasındaki ilişkileri güçlendireceği, dayanışmayı pekiştireceği için milli duyguların zayıflamasına değil, güçlenmesine neden olur. Faşist ideoloji, milletin tek bir guruptan oluştuğu inancını savunur. Türkiye'de Kürt halkı yoktur demek, bu ideolojinin belirgin bir örneğidir.... Uluslar darda kalınca hareketlenir, akıllanır. Bir ikinci kurtuluş hareketi oluşuyor toplumumuzun derinliklerinde. Siz sayın yargıçlar, sizler de bu oluşumun içindesiniz. Çağdaşlık yolunu kesen yasaları, yorumlarınızla işleme hale getirebilirsiniz. Bey ve paşalar takımı sömürü düzenini bu yasaklarla ayakta tutuyor.»

Aziz Nesin'de savunmasında, bir kez daha, iyi bir mizahçı olduğunu ortaya koydu. Sömürgecilerin gülnüçlüklerini mizahlarıyla dile getirdi. Savunmasına, «Kürt sorunu Türkiye gündeminin en önemli sorunudur» diyerek başladı. Türkiye'nin «ciddi» kurumlarından biri olan G.Kurmay Başkanlığının Türkiye'nin her tarafına 12 Eylül öncesi kurmay subaylar göndererek Kürt meselesini anlattığı, bu kurmay subayların, «Doğu Türkmenleri, altı yumuşak üstü sert karlara bastıklarında ayaklarında kart kurt ses çıkardı. İşte bunlara bu nedenle Kürt denilmiştir» dediklerini yargıçlara hatırlatarak, «işte ben karlara bastıklarında kart kurt sesler çıkaran Türkmenlere Kürt dediğim için, onların kültürel haklarını savunmuş olduğum için sanık olarak karşınızda bulunuyorum» dedi.

Aziz Nesin espirili savunmasını sürdürürken, hakların-

da dava açılmamış olsaydı, görüşlerimizi birkaç bin kişi okuyacaktı, fakat dava açıldığından ve dava ile, haberler, basın da genişçe yer aldığından milyonlarca kişiye iletildiğini belirtti (içinden gülmüş olmasına rağmen), yargıçlara teşekkür etmedi. Ama, yargıçların yüreğini hoplatacak sözleri de hemen zımbaladı: İddiaları, söylenenleri ve savunmaları bir kitap halinde de yayımlayacaklarını da söyleyerek, soğuk duş etkisi yapan bir davranış gösterdi.

Aziz Nesin savunmasına devamla: «Bize gül serpilmiyor, gül atılmıyor. 10-15 yıl hapsimiz isteniyor. Savcı resmi dil dışında eğitim öğretim yapılmasını istemekle benim propaganda yapmaktan cezalandırılmamı istiyor. Türkiye'nin birçok yerinde yabancı dille eğitim yapıyor. Öyleyse eyvah bütün Türkiye'de ulusal duygular zayıflıyor. Salt Kürtçe ulusal duyguları zayıflatıyorsa yasalar ona göre değiştirilmelidir. Ben 'kürt halkının kültürel varlığı tanınmalıdır, eğitim öğretim yapılmalıdır' derken 'Resmi dil Türkçe olmamalıdır' demedim.

«Kürt sorunu tabudur ve bilimsel bir gerçektir. Bilimsel gerçekler yasaklarla gizlenemezler. Bu tabuyu elbirliğiyle ortadan kaldırmaya çalışmalıyız. Çünkü toplumsal gerçek kabuğunu çatlatmıştır» dedi.

Buna ek olarak çok önemli bir tespit yaptı. Tespitinde, her insanın ulusal kimliğini ve kişiliğini yine kendisinin belirleyeceğini vurguladı. Şöyle dedi: «Benim korku çağım geçti. Aklanmamı da istemiyorum. İşte memleket, işte savcı, işte ben, işte kürtler ve işte siz. Ne istiyorsanız onu yapın». Bu tam da bir meydan okumaydı.

Bütün Dava avukatları adına savunma yapan T.Kazan, hukuki açıdan sorunu analiz ettikten sonra, Kürt sorununu tartışmanın Milli Duyguları zayıflatıcı olmadığını bile getirdi. Kürt sorununun ülke de tartışılmasının tehlikeli olmadığını; «asıl tehlike»nin, sorunun ülke dışında avrupa parlamentosunda ve diğer uluslararası kuruluşlar ve demokratik platformlarda tartışılmasıdır, dedi. Savunmasını ileri götürerek, Kürtlerle ilgili bazı belge ve yapıtlardan örnekler vererek, «önceden varlığı belirtilen bu halk şimdi nereye gitti. Kürde kürt demekle türk ulusu bölünmez. Kürt halkında bahsetmekle bütünlük ölmez...» dedi.

Yargılananlarıyla, avukatlarıyla, mahkemede dile getirilenler: geçmişin ciddi bir muhasebesini ve demokratik safların bir yargılanmasını içerdiği gibi; egemen sınıflardan yargılayan görüşler. Avukatlar ve yargılananlar, çağdaş ve demokrat aydın olmanın davranışını göstermişlerdir. Onları içtenlikle selamlıyoruz.

Turizm, K. Kürdistan ve Türkiye

Bedin TAŞ

Dikkat edilirse askeri diktatörlük yada faşizm dönemlerinde bazı ülkeler seyahat holdingleri tarafından "turist cenneti" olarak gösteriliyorlar. İspanya, Yunanistan ve Türkiye bunlar arasında sayılabilir.

Birçoğumuzun kafasında "turizm halkları yakınlaştırır" düşüncesi vardır. Fakat psikolojik yargı araştırmaları bunu ikna edici bir şekilde kanıtlayamıyor. Maalesef turizmin tahrib edici yönleri daha da ağırlıktadır: tabiatın tahribi, çevre kirliliği ve ziraat üzerindeki olumsuz etkileri ilk akla gelenleridir.

Avusturya'da bir seyahat şirketi tarafından şaka mahiyetinde "teröristlerle turistler arasındaki fark nedir?" sorusu soruluyor, cevap olarak "teröristlerin sempatanları var..." deniliyor. (Preglau u. a, a. a, O, s. 9)

Özellikle son dönemlerde seyahat holdinglerinin yeni turistik sömürü bölgeleri Türkiye ve K. Kürdistan'dır. Geçen yıl Almanların % 64-ü en az beş günlük bir tatil finans edebildi. Bunlardan 300 bininin Türkiye ve K. Kürdistan'da gerçekleştiği düşünülürse, gelecekte bu sayının ne kadar kabarık olacağı tahmin edilebilir. Bu bağlamda, turizmin yarar ve zararlarını kamuoyuna açmak faydalı olacaktır. Turizm döviz getirir, işyerleri yaratır v.b. Önemli olan bu olanaklardan kimlerin faydalandığıdır.

– Turistler sayesinde hava taşımacılığı artıyor. Taşıt araçlarından havayı en çok kirleten uçak. Kazanan tekel-ler.

– Hava alanı yapımı, cadde ve otoban inşası, park yerlerinin yapımı çevre güzelliğinin tahribini getiriyor.

– Denize en yakın olan veya yeşillik alanlar halka kapatılıp, turistlerin hizmetine veriliyor.

– Dövizcilerin arkalarında bıraktıkları çevre kirliliği, plastik, naylon Otel, Motel v.b. çöpleri, insanların hayatını olumsuzundan, derinden etkiliyor.

– Lüks Yatların, Gemilerin motoryağları; su sporları, güneş yağları, su kirliliği hepsi bir olumsuzluk. En olumsuz, insanlarınızdan kesilen içecek su, seyahat tüccarlarının otellerinde tuvaletleri, duşları ve yüzme havuzlarını dolduruyor.

Hayvanlar ve bitkiler binlerce insanın ayak bastığı yerlerde tehdit altında. Himalya dağları erezyonla karşı karşıya, bir Nepal ailesinin bir haftalık yakacağını bir turist günlük harcıyor. Bu durumda insan kendine soruyor; hiç seyahatçi olmamak mı gerekli?

Az gelişmiş ve geri bırakılmış ülkeler turizmden aldıklarını, gerekli lüks veya diğer malzemeleri temin için emperyalist ülkelere geri aktarmak zorundadırlar. İş yerlerinin durumuna bir örnek; «Robinson Club» Türkiyede, Camyuvada 330 işçi çalıştırıyor. Çalışma süresi 12-14 saat, yerli işçilerin % 85'i sigortasız ve ödenen, toplam günlük ücret 10 DM. civarında. (Gruppe Neues Reisen (Hg): Zwischen Minarett und Badastrand – Tourismus und die Türkei, Berlin 1988, S.59)

K. Kürdistan'da bundan payını alıyor, alacak: Van Gölü çevresinde dinlenme tesisleri v.b. Turistin getirdiği dövizin nasıl geri ödendiğini açıkça örneklersek, araba alımı, elektronik aletler, wiski, konserve... Lüks yerlerin döşenimi, taşımacılık ücretleri vs. bunlar belli başlıları. Ülkelerimizde, Halkın büyük çoğunluğu, geçimini, tarımla sağlıyor. Ama turistik sömürü sayesinde bir çok ülkede tarımcılıkla geçinen binlerin ekmeğ kapısı yok edilmiş du-

rumda. Tanzanya, Hindistan ve Tunus'da bu uygulamanın etkisini görmek mümkün. Tunus'un Hamamat Nabalda civarında, inşa edilen yapılardan dolayı çiftçiler ekim yapamaz duruma düşürülüyor. Temel su kaynakları kuruyor.

«Kutsal Hitler» zamanında, şöyle bir nutuk çekiyor: «Ben işçilerin yeterince tatil yapmasını istiyorum. Tatil işçilerin diğer boş zamanları gibi gerçek bir dinlenme olmalıdır. İstiyorum çünkü, sınırları güçlü (nervenstark) bir Halkla insan çok iyi politika yapar.» Acaba Neckermann, GUT – Reisen, Club28.. gibi seyahat şirketleri Hitlerin yolunu başka yöntemlerle takip mi ediyorlar? Adı geçen şirketler bu yıl, tahmini olarak, 1159373 bilet satışından 10 Milyon DM. kar sağlamış.

Afrika, Karibik, Latinamerika, Kürdistan ve Türkiye turistlere güneşi, tabiatı, tropik iklimi, konuk severliği ve azda olsa özünü koruyan kültürü ile yeni bir dünya sunuyor. Ama ne yazık ki bu günkü yapısı ve işleyişiyle turizm bir işçinin fabrikadaki sömürülüşü ile hemen, hemen aynı fonksiyona sahip. İşleyişin böyle oluşu genelde seyahatçının değil, «özgür» ekonominin temel suçudur.

Tüm turistleri aynı kcfeye koymamakla beraber, tatil ülkelerine giden turistler genelde orada bir «sanayileşmiş kültür» bırakıyorlar. Bu tür ülkelerde, öz kültürün korunup – geliştirilmesinin bilincine varan bazı aydınların çalışmalarını halka taşınmıyor. Zaten kapitalizm, insanları öze yabancılaştırmak için harcıyor, turizmde bunu hızlandırıyor.

12 Eylül'den sonra uygulanan bilinçli politikayla, ülkede büyük bir yargı değerlerinin yozlaştırılması kampanyası var. Bunu endüstri insanında az – çok kamçılıyor, onun tutum ve davranışı özellikle gençliği olumsuz yönde etkiliyor. Halk müziği yerine diskotek müziği, ayran yerine bira, kola, şalvar yerine kot pantolon... Sayılanların ilde yapılması gerekiyorsa yapılabilir ama öz kültür her zaman önde tutulmalı, devrimleştirilmeli.

Kültür taşımacılığında az gelişmiş ve gelişmemiş ülkelerin, endüstri ülkelerine karşı kendi ülkelerinin kültürlerini oralara aktarma olanakları yok denecek kadar azdır.

Şimdiden Orta Doğunun «genelevi» durumuna gelen K. Kürdistan ve Türkiye de ilerde, Kenya, Berezilya, Tayland... gibi «cinsel turizm mi» başlayacak? Kendilerini «Alternatif Turizmci» olarak gösterenler bile reklam broşürlerinde şöyle yazıyorlar: «Sizleri bekleyen ve sadece bir kaç günlüğüne sizlerle olmak isteyen iyi ve çekici kızlar var. Taylandlı bir kıza yolculuk yapmanın dil probleminin çözümüne yardımcı olmasından başka, isteğinize görede şarkı söylerler»..... (zit.n.Wilke, S.5.)

Özellikle son yıllarda, Almanyada kadın düşmanlığı ticareti uzun yol almışa benzer. Ünlü «Quick» dergisinden bir parça «Asyalı kızların gülüşü öyle uysal, hatırşinas ve ucuz, bir cennet parçası gibi.»

1980 yılında Tayland'ın bir bölge valisi (bizde de mevcut) açıkça şöyle diyor: «İki sene sonra paraya ihtiyacımız olacak, turistleri çekecek eğlence yerleri hazırlanmalı. Bu yerler genelde sex eğlencesinden oluşacak. Bazıları bunu utandırıcı bulabilir ama unutmayın ki böylece Halk için iş yerleri açılacak». (zit. n. Skrobanek, S. 39) Bizimkiler de böyle mi düşünüyor, acaba? Ülkemizin durumu açık, bu bir devrim sorunudur deyip konuyu irdelememek mi gerekli?

12 EYLÜL DARBESİNİN HATIRLATTIKLARI

Her önemli bir güne ilişkin olarak, birşeyler yazmak, birşeyler hatırlamak, hatırlatmak gelenek olmuştur. Çoğu zamanlar da, bir ihtiyaç ve zorunluluktur. Kötü anların, hatıraların anımsanması kolaydır, hafızalarda silinmesi zordur. Tıpkı iyi anılar, iz bırakan hatıralar, tarihsel olaylar gibi.

Paris Komünü olayını, Ekim Devrimini, 1 Mayısları unutmak, hatırlamamak mümkün mü? Bir insan, kendi halkının direniş hareketlerini, bunların bastırılmasını ve zafer günlerini unutmamı ki? Kötü dönemleri, bir insan topluluğunun yaşamı üzerinde derin izler bırakan; bir kamçı, terör olan günleri unutsun.

Türkiye ve Kürdistan insanının tarihsel kaderinde 12 EYLÜL böyle bir günü simgeliyor. Sadece 12 Eylül müdür ki, Türkiye ve Kürdistan halkları için önemli olan? Elbetteki değil.. 1919 Koçgiri, 1925 Şeyh Said, 1930 Ağrı ve 1938 ulusal direnişlerinin akabinde gerçekleştirilen katliamlar; Berzenci Direnişi ve 1946 Mahabad Kürt cumhuriyetinin yıkılışı olanlar unutulur mu? 12 Mart'ı unutmak, anımsamamak mümkün mü? 12 Mart'ta idam edilen genç fidanları; Deniz GEZMİŞ, Yusuf ASLAN ve Hüseyin İNAN hiç unutulur mu? Ya, Kızıldere'de katledilen Mahir ÇAYAN, Ömer AYNA, Cihan ALPTEKİN ve diğer şehit canları nasıl unutulabilir? Nurhak dağlarında sorgusuz sualsiz kurşuna dizilenleri hiç mi hiç unutamıyacaklar. Ve diğer katledilen yiğit, fedakar halk çocuklarını, yrtseverleri, devrimcileri; M. CANTEKİN, Battal MEHEDOĞLU ve diğerlerini yüreğimizin çok çok derinlerinde sakladığımızı herkes bilmiyor, hissetmiyor mu?

Sömürgecileri, ırkçı – şovenleri korkutan, onların uykularını kaçırın, onlara ölüm anlarını yaşatan gerçekler bunlar değil midir? Onlar, bu gerçeği gizlemeye çalışsalar da, «hiçbir şey yazmaz!» 12 Mart'larda alınan tedbirler, sağa – sola estirilen terör – baskı bu gerçekleri anlatmıyor mu?

Türkiye ve Kürdistan insanları, yıllarca, 12 Mart'ı en yakınında hissettiler: Bugün üzerine yazdılar, bu günü, bu nefret gününü sömürgecilere yalattık için eylemler geliştirdiler, örgütlenme, bilinçlendirme eylemlerine hız verdiler. Ama, işler orada durmadı. 12 Mart dönemi sonrasında gelen bir yeni, acı dönem: 12 Eylül, 12 Mart'ın acılarını; zulüm, işkence olaylarını unutturur hale getirdi. Halklarımız üzerine bir karabasan gibi çöktü. Ağırlaştı da, ağırlaştı.. Büyük şair Nazım Hikmet'in, «...hava kurşun gibi ağır...» sözünü, bütün sağa sola kıvırtmalara rağmen, doğruya çıkardı.

Öyleyse, neydi bu 12 Eylül? Bu 12 Eylül'e niye ihtiyaç duyuldu? Hangi ulusal ve uluslararası koşullarda, sömürgeciler ve onların işbirlikçileri böyle bir darbeyi gerçekleştirmek zorunda kaldılar? T.C. sömürgecilerinin «kan damarları»ndan biri olan emperyalizm, ABD ve uluslararası gericiğin tutumu, bu olay karşısında neydi?

Gericiliğe, tarihin tekerliğini geriye döndürmek isteyenlere rağmen; dünya ve Türkiye değişim gerçekliği daha iyi hissediliyor. Bu gerçeklik, olaylarca, herkese kendisini kabul ettiriyor. Eski de direktme, eskiyi muhafaza etme, bunda ayak direktmelere; bunun için dökülen deniz kadar timsah gözyaşlarına rağmen, dünya ve Türkiye değişiyor, ileriye doğru gidiyor. Bu değişme ve ileriye doğru gitme, bir hamlede gerçekleşiyor. Bir satranç oyunundaki hamleleri hatırlatıyor. Bugünün, eskinin sahipleri de bu-

nun farkındalar. Hamleleri engellemey çalışıyorlar. «Şah'ın mat olmasını» istemiyorlar. «Şah'ın mat olması», iktidarın kaybedilmesi, sömürgecilerin terkedilmesi – elden çıkması; bağımsızlık, özgürlük, demokrasi ve sosyalizmin gerçekleşmesi demektir. Hiçbir kimse, kendi candamarlarının kesilmesini istemez. Öyleyse, gerici, eskiyi korumaya çalışanlar, kapitalistler ve sömürgeciler niye bunu istesin?

İşte 12 Eylül'ler, dünya ve Türkiye değişim gerçeğinin; köhnemiş iktidarlar, diktatoryal rejimler, ırkçı sömürgeci zihniyetler, yozlaşma ve çürümüşlüğe karşı gelişen toplumsal muhalefetin, emekçilerden yana sürecin boyutlanmasının sonuçlarıdır.

Türkiye, çok partili siyasal yaşamın 1960'larıyla birlikte, her on yıl da bir askeri müdahaleleri yaşayan bir toplum. Bu zaman sürecinde üç müdahale sözkonusu olmuştur: 27 Mayıs 1960, 12 Mart 1971 ve 12 Eylül 1980 askeri müdahaleleri. Toplumsal iradeye, yukarıdan aşağıya müdahale etmenin her türü nahoş, sevimsizdir: Toplumun demokratikleşmesini engelleyen, zorlayan, kafalarda «kurtarıncılar» mitini yaratan, insanın düşünme ve üretme yeteneğini alıp götürülen bir iletir.

Türkiye'de, her askeri müdahalenin doğurduğu pratik siyasal sonuçlar farklı olsa da, benimsenmesi, emekçiler, Kürt ulusu ve diğer milliyetlerin özgürleşmesi, bağımsızlaşması eylemini, düşüncesini redetmek anlamına gelir. 27 Mayıs 1960 askeri müdahalesi, siyasal hak ve özgürlüklerde, düşünme ve örgütlenme özgürlüğünde, sanat ve kültür hak ve özgürlüklerinde «homojen» Türkiye gerici, ulusal baskıcı tek boyutluluk düzeyinde genişlemeler, ferahlamalar getirmiştir. Ama, Kürt halkının ulusal demokratik hak ve özgürlüklerini atlamış, hatta karşı durmuştur. Kürdistan insanı dolaylı biçimde, bu hak ve özgürlüklerden yararlanmıştır: 1960'ların ortalarından sonra, Kürt aydınları, değişik örgütlerde ve değişik düşünce – ideolojik akımlarla kendilerini, Kürt halkını tanımlamaya başlamışlardır..

12 Mart ve 12 Eylül askeri darbelerinin, tartışmasız bir biçimde gerici, faşist oldukları açıktır.

Önceki satırlarda da belirttiğimiz gibi, Türkiye ve Kürdistan'daki halk muhalefetine karşı bir tepki, bir sindirme ve devleti yeniden organize etme eylemiydi. 12 Mart'çılar bu tepkilerini açıkça da bildirilerinde ifalendirdiler. Düşman olan hedeflerini belirlediler: Komünizm, bölücülük ve şariatçılık. Komünizmin, Türk halk hareketini; bölücülüğün, Kürt halk hareketini ifade ettiği açık. Şariatçılıkta, Kemalizm şarlatanlığının, faşist ırkçı ideolojinin; «bölücülük» ve «komünizm» «tehlikesine» uladığı bir garnitür özellik taşıyor. 12 Mart'ta işkence görenler, katledilenler ve büyük cezalara çarptırılanlar, sosyalistler ve Kürt yurtseverlerini hedef aldığı binlerce olayla ispatlandı. Düşün ki, okuma – yazması olmayan, örgütlenme nedir? Hiçbir şey bilmeyen Kürtler, kürtlerle ilgili afişlere baktılar diye, yıllarca cezalara çarptırıldılar. «Barzanici olmak», darbecilerin kürtleri ezmesi, baskı ve işkence yapması için, tabir caizse, «baskı simidi» oldu. 12 Mart hukukunu kurtaran bir olgu oldu.

12 Mart darbesi, sol parti TİP'i, Kürt ve Türk devrimci – demokrat gençlik, kitle örgütlerini kapattı. Meclisi, siyasal partileri, sendikaları feshetme, kapatma gereği görmedi. İşlerinin haledilmesi, devletin yeniden organize edil-

mesi, toplumun hizaya getirilmesi için bu kadarı yetti. Ayrıca, burjuva demokratik toplumun bütün öğelerini tümüyle ortadan kaldırmak, dönemsel olarak uygun değildi. Özcesi, bu kadarı, sömürgeci sistemin ihtiyacını karşılıyordu, artıyordu da.

Bunun yanında, insanların, egemen sınıfların iradesinden daha güçlü, daha etkin olan şeyler vardır. Bunlardan biri de, toplumsal yasalardır. Gün gelir, bütün tedbirlere, baskı ve şiddet metodlarına rağmen, yeni gelişmeler belirlenir. Yeni muhalefet odakları belirlenir. Bu belirlenen muhalefet odakları birçok engelleri aşarak, bir çoklarını da zorlayarak, yollarına devam ederler. 12 Mart Faşist yönetiminin de başına bu geldi. Darbenin akabindeki yenilgi süreci, çok kısa bir süre sonra, yeniden toplumsal muhalefetin yükselişe geçişi ile, kendisini tanımlamaya başladı. İlk başlarda, ortaya çıkan liberal, devrimci – demokrat reformist çıkışlar, giderek radikalleşmeye, gerçek sınıf güdülerine, işçi sınıfına, diğer emekçilere ve Kürt halkına bağlanmaya başladı. Ve yine ilk başlarda, belirli çevrelerin belirli işleri yürütmesi çerçevesinde bir çizgi izleyen çalışmalar, daha kapsamlı bir örgütlenmeye kavuşturulması çabalarına dönüştü. Bu doğrultudaki çalışmalar, zamanla bir yoğunluk ve çok renklilik kazanmaya başladı.

İşçi sınıfına, emekçilere ve Kürt halkına yakın bu çalışmalar, ideolojik, siyasal ve kültürel birikimler; emekçi sınıfların ve Kürt halkının alternatif çözümleyici olması için yeterli bir düzey oluşturmadılar. Ama, «ortanın solu» adıyla yola çıkan, 12 Darbesi sonrasında, İsmet İnönü'nün tasfiyesi ile yeni bir noktayı gösteren CHP'nin hükümet olması için ciddi bir birikim oluşturduğu da açıktır. Toplumsal muhalefetin bir kesiminin de, Anti – AET'ci olan, kırsal geleneksel, dinci orta kesimlerin çıkarlarını temsil eden MSP'ye de önemli ölçüde kanalize olmuş durumdaydı. Onun içinde, 1973'te, hapishanelerde çile dolduran, işkence görenlerin, yurtseverlerin, devrimcilerin anaları, babaları ve kardeşleri; diğer yakınları; CHP'yi iktidar yapmak için, olanca hızıyla, bütün enerjilerini sunarak çalıştılar. Bir diğer yandan da, 12 Martlardan belirli ölçüde zarar gören dinci kesimlerde çalışmalarında, Cumhuriyet dönemindeki dinci başkaldırlardan sonra gelen yıllardaki en büyük varlıklarını gösterdiler.

Genel seçimler de, CHP, en çok milletvekili kazanan parti oldu. Fakat, CHP'nin bu sayısal milletvekili çoğunluğu, hükümet olması için yeterli olmadı. Bunun içinde, MSP ile koalisyon yapmak için, büyük tavizler verdi. Bu yeni hükümet, CHP kesiminin program ve isteğine rağmen, sol, yurtsever siyasi kesime genel af çıkarmadı. Sadece ve sadece siyasi olmayan kesimlere belirli bir oranda bir af çıkarıldı. Bu af yasasının iptali için, CHP'nin anayasa mahkemesine gitmesinde sonra, iptalla birlikte, özcesi hukuki bir hile sonucu genel af gerçekleştirilebilirdi. Bu hileli af, sosyalistlerin ve kürt yurtseverlerinin hapishane dışına çıkmasını sağladı. Bu da, toplumsal muhalefetin, Türkiye ve Kürdistan'daki devrimci hareketin yükselişinde ciddi bir itici subjektif öge oldu.

1974'lerde sonra, Türkiye'de işçi sınıfı hareketi gelişmeye başladı. Gençlik hareketi büyük bir örgütsel ve siyasal boyut kazandı. Denilebilir ki, işçi sınıfının hareketinin ilerisinde bir ivme kazandı. İşçi sınıfının siyasal örgütlenmesi değişik legal ve illegal sol partilerde, örgütlerde etekemiğe kavuştu. İşçi sınıfının sendikal örgütlenmesi ciddiye alınır bir hal aldı. Grevler, grevleri izledi.

Kürdistan'da da, ilk planda gençliğin örgütlenmesi dikkatleri çeken boyut oldu. Fakat, hareket kısa bir süre-

de çok partili – örgütlü bir karakterle geliştirilmeye başlandı. Ulusal demokratik hareket niceliksel olarak büyük bir büyüme gösterdi. Bir çok alanlarda, yurtsever düşünce ve eylem egemen duruma geldi.

O günlere bakıldığı zaman, hükümet bunalımlarının birbirini izlediği hemen görülür. İşçi grevleri ve sol siyasal faaliyetler, burjuvaziyi sıkıştırır hale gelmiştir. Türkiye ve Kürdistan'da çok boyutlu (siyasal, kültürel, toplumsal v.b.) ikili iktidar yapılanması boy vermeye başladı. Ciddi anlamda toplumsal ve siyasal bir kriz ortaya çıktı. Bunun yanında, işçi sınıfı, emekçi cephe ve Kürt halkı iktidara alternatif bir yapılanma taşııyordu. Bu kadarla da yetinilmeyeceğinin ortaya çıktığı aşamada, sıkıyönetimler, olağanüstü hal durumları, egemen sınıfların imdadına yetti. Halkçı hükümet sistemi korumaya ve kollamaya çalışıyordu. 1979 mahalli seçimlerinde, AP'nin çoğunluk oyları almasıyla birlikte, CHP – bağımsızlar hükümeti istifa etmek zorunda kaldı.

Türkiye'deki bu toplumsal ve siyasal bunalım, aynı zamanda emperyalizmin, uluslararası gericiliğin bir bunalımıydı. Zaten, Türkiye'de ulusal düzeydeki bunalım ve kriz, bölge çapındaki bunalım ve krizle atbaşı gidiyordu. Gelişen güçlü, beklenilmeyen ve önu alınamaz toplumsal muhalefetle, emperyalizmin jandarması olan, T.C. kardeş karakollarından biri olan İran Şah Monarşisi yıkılmış. Orta dinci sınıflar, emekçi sınıfların da desteğiyle, iktidarı ele geçirmişlerdi. Doğu Kürdistan'daki halk muhalefetinin, G. Kürdistan'daki ve Kuzey Kürdistan'daki muhalefetle şu veya bu düzeylerde ve biçimlerde bütünleşerek, Ortadoğu'nun hatıtasında değişiklikleri gündeme getirebileceği korkusu da, T.C. egemenlerinin, sömürgecilerinin korkulu rüyası haline gelmişti. Demokratik Solcu CHP liderinin, bu doğrultudaki açıklamaları, bu tehlikenin önüne geçilmesi için, kendileri gibi devletçi – Atatürkçü bir hükümete ihtiyaç olduğunda sürekli vurgulanıyordu.

CHP hükümetinden sonra, MHP ve MSP'nin desteği ile azınlık hükümeti kuran AP, bu gelişmelerin farkındaydı. Hükümeti kurduğu günden itibaren Demirel, geçmişteki M.C Hükümetleri (liberal – faşist – dinci karması gericici ırkçı – şovenist hükümet) döneminde, yaptıklarında eksik bıraktıklarını haletmek için harekete geçti. Bu bunalımı çözümlenmek için, sıkıyönetimin daha geniş alanlarda sürdürülmesi için kanun üstüne kanun çıkardı. 24 Ocak Kararları ile, sistemin ekonomik bunalım sorunlarını çözümlenmeye çalıştı. Fakat, mevcut hükümet bile, 24 Ocak Ekonomik Kararlarının hayata geçirilmesi için uygun değildi. Yüzde yüzlük baskıcı, faşist bir yönetime ihtiyaç vardı. 12 Eylül askeri darbesi, uluslararası gericiliğin başı olan ABD ile Türk faşist kesimlerinin, ordunun ortak ittifakıyla gerçekleşen bir faşist diktatörlüktür.

12 Eylül diktatörlüğü, burjuva demokratik toplumun yontulmuş bütün kurumlarını ortadan kaldırdı: Meclisi kapattı. Siyasal partileri dağıttı. Onların yöneticilerini gözaltına aldı. DİSK'i, TÖB – DER, TUS – DER gibi demokratik kitle örgütlerini, devrimci – demokratik gençlik yağın örgütlerini kapattı. Sol siyasal partileri kapattı. O döneme kadar, tutuklu bulunan, katledilen devrimcilerin, yurtseverlerin sayısı az görülerek, bunun on katı olan, yüzbinlerce devrimci, demokrat ve yurtsever tutuklandı. Onlarcası sorgusuz sualsiz bir şekilde, dağda – bayırda, köyde şehirde, fabrikada okulda katledildi. Olağanüstü yargılanmalar sonucu, yüzlercesi idam cezasına çarptırıldı, onlarcası darağaçlarında sallandırıldı.

Hapishanelerde akıl almaz işkenceler yapıldı. Bu iş-

kenceler sonucu katledilenlerin sayısını hafıza da tutmak mümkün değildir. Son verilen rakamlara göre:

Diyarbakır Hapishanesinde	:	35 Yurtsever,
İstanbul Sagmalcılar cezaevinde	:	5 devrimci,
Alemdağ Cezaevinde	:	3 devrimci,
Metris	”	: 3 ”
Davutpaşa	”	: 1 ”
Sultanahmet	”	: 1 ”
Kabakoz	”	: 1 ”
Çanakkale	”	: 2 ”
Ankara Mamak	”	: 3 ”
Elazığ	”	: 1 ”

katledilmiştir.

12 Eylül sonrasında, yasalardaki tüm demokratik kırntılar bile ortadan kaldırılıp değiştirilmiştir. Diktatörlük, siyasal partilerin kurulmasında önce hazırlanan anayasa'ya, ilerici, devrimci ve hatta liberal çevrelerin eleştirileri getirmelerini yasaklayarak, onları devre dışı bırakarak; bir karanlık ortamda, zor ve baskı ile halka kabul ettirdi. Akabinde, kurulan partilerin güdümlü olması için, ona uygun siyasal partiler yasası çıkardı. Seçimler de, aynı mantığın ürünü olan bir seçim yasası ile yapılmıştır. Sendikalar yasası, işçi sınıfını baskı altına alan ve demokratik — ekonomik hak arama arayışını ortadan kaldıran bir çerçevede tayin edildi.

12 Eylül rejiminin bu kadar rahat hareket etmesinde, devrimci hareketin yanlışlarının, zaafının; parçalanmışlığının kaynaklık ettiği gerçeği görülmek zorundadır.

12 Eylül faşist diktatörlüğü, ulusal çapta faşist kurumlaşmayı, devleti yeniden düzenlemeyi hedef olarak önüne koyup; ona uygun işler yaparken, uluslar arası planda ve bölge çapında da ırkçı, sömürgeci politikasını geliştirip derinleştirdi: G.Kürdistan'a üç sefer askeri saldırı bulundu. İran — Irak savaşının kızışıp, dengenin Irak Aleyhine bozulduğu dönemde, Kerkük — Musul'u işgal etmek için hazırlıklar yaptı, buna politik zemin hazırladı. Yunanistan'daki ve Bulgaristan'daki Türklerin sorununu gerekçe göstererek, şövenizmi körükledi. Sosyalizm düşmanlığını ileri götürdü. Kıbrıs Türk kesiminde, Cumhuriyet ilanı yoluna giderek, sömürgeci nüfuzunu genişletti.

Eğitim ve öğretim kurumlarında faşistleşme sağlandı. Devlet kademelerindeki tüm demokrat unsurlar tasfiye edildi. Günümüzde de, yarı sivil bir karakterle aynı rejim hakimiyetini sürdürüyor. Açlık, yoksulluk, hapishane, baskı ve işkence halkımızın kaderi olarak kendisini ortaya koymuş durumdadır. Buna karşılık, toplumsal muhalefette bir yükselme görülmesine rağmen, devrimci, sol hareketin parçalanmışlığı devam ediyor. 12 Eylül öncesi zaafının ve hastalıkların ortadan kaldırılması uğraşları oldukça zayıf. Eski kısır döngü, yeni biçimler altında sürdürülüyor: Geliştirici ve eğitici eleştirisi mantığından uzak görülmekte. İşçi sınıfı ve diğer emekçilerden daha çok, gençliğe ağırlık tanınıyor. Bu alan da, sorumsuzca bir kavga devam ettiriliyor.

K. Kürdistanlı güçlerin, TEVGER çerçevesinde attıkları adım, yeni bir gelişmeyi ifade ediyor. TEVGER'in geliştirilip, yığınlara mal olması ve bütün yurtseverlerin dayanışmasını kazanmak için çaba göstermek gerekir.

Bunun için de, öncü kurucu örgütlere büyük görevler düşmektedir.

Bunun yanında, Kürdistanlı yurtsever güçlerin, Türk devrimci, sol güçleriyle ittifaka da büyük değer biçmesi gerekmektedir.

KÜRDİSTAN — KÜRT SORUNU VE ABD

S. KEYA

Son dönemler de, Kürt — Kürdistan sorunundan balesedilmeye başlandığı zaman, Amerika'da hemen aklaya gelmekte. Ya da, başka bir biçimde ifade edersek, Amerika, son dönemlerde Kürt ve Kürdistan sorununda, Kürt halkının demokratik, ulusal haklarından baleseder duruma geldi. Özellikle de, YNK Genel Sekreteri Celal TALABANİ'nin Amerika gezisinden sonra, daha önceleri, aydın siyasal çevrelerin dikkatini çeken bir yön olmaktadır çıkıp, toplumun bütün kesimlerinin dikkatini çeken bir yön oldu. Herkes, şu veya bu şekilde sorun üzerinde yorum yapmaya başladı.

Bu olgu, sadece Amerika ile de ilgili değildir. Aynı zamanda, Kürdistanı sömürgeleştiren T.C'nin sınırları içinde, Amerikancı liberal çevrelerinde bir sorunu olarak, gündemdeki yerini koruyor. Bu Amerikancı çevreler de, Kürt sorununu tartışmak, halk deyiimiyle sorunun «başını bağlamak» istediği, bir dönemdir, hararetle gerçekleştirmeye çalışılıyor.

Bu gelişmelerin akabinde, çok radikal geçinen ve sıkı anti — emperyalist çevrelerde bile bir «inanç» sarsılması; gizliden gizliye, yıllardır savunulan doğru, bugün de doğruluğunu koruyan ilkelere bakışta bir düşünce sapmasının olduğu görülür bir hal aldı. Durum böyle de olunca, sorun üzerinde durmak, hem de bir kere değil, çoğu kere durmak bir zorunluluk olarak ortadadır. Eskiden getirdiğimiz bir değer yargısı var: Anti — emperyalistim, sosyalistim demek çoğu şeyi haledebilir, çoğu kötülüklerin, illetlerin önüne barikat olabilir. Oysa, bunun doğru olmadığı ya da en azından yeterli olmadığı, yaşanan siyasal — sosyal pratikteki yığınca olaylarca açığa çıkmış durumdadır. Esas güvence: savunulan ilkelerin, düşüncelerin bir «iman» ve «din» olmaktan çıkarılıp, bilinçli bir eyleme dönüştürülmesi, bir felsefe — düşünce akımının organikliğine dönüşmesi, dönüştürülmesi için gerekli olgunluğun yaratılmasıdır.

Kürt — Kürdistan sorununda Amerikan ve Amerikancı çevrelerin tutumları, yaklaşımları üzerinde durmadan önce, Türkiye'de Kürt sorununun burjuva çevrelerdeki tartışmasının bir diğer boyutunu, bu çevrelerin tutum ve yaklaşımlarıyla karıştırmamak gerekir diye düşünüyorum. Bilindiği gibi, belirli bir dönemdir de, SHP içindeki bir kesim ve SHP'ye yakın bazı burjuva demokrat, sol aydın çevreler Kürt sorununu gündemleştirmiş durumdadırlar. Bu çevreler de, Kürt halkının ulusal demokratik haklarına kavuşmasını; «Doğu — Güney Doğu Anadolu Bölgesi» diye adlandırdıkları Kürdistan bölgesi ile diğer bölgeler arasındaki ekonomik, sosyal ve kültürel dengesizliklerin, haksızlıkların, baskı ve zulmün ortadan kaldırıl-

rin tutum ve yaklaşımlarıyla karıştırmamak gerekir diye düşünüyorum. Bilindiği gibi, belirli bir dönemdir de, SHP içindeki bir kesim ve SHP'ye yakın bazı burjuva demokrat, sol aydın çevreler Kürt sorununu gündemleştirmiş durumdadırlar. Bu çevreler de, Kürt halkının ulusal demokratik haklarına kavuşmasını; «Doğu – Güney Doğu Anadolu Bölgesi» diye adlandırdıkları Kürdistan bölgesi ile diğer bölgeler arasındaki ekonomik, sosyal ve kültürel dengesizliklerin, haksızlıkların, baskı ve zulmün ortadan kaldırılmasını istemektedir. Bu kesimlerin yapısal özellikleri analiz edildiği zaman, sol ve kürt yurtsever kaynaklı oldukları hemen görülebilir. Dolayısıyla bu kesimler, Kürt sorununu bugünkü koşullarda, savundukları türde bir çözüm ile haledilebileceğini düşünmektedirler. Demek ki, bu çözüm önerisi, halkçı kökenli bir nitelik taşımaktadır. Bu çözüm önerisinin, diğer çözüm önerisi ile kesinlikle karıştırılmaması gerekir. Bu çözüm önerisini yapan kesimlerin, halkımızın dostları haline getirilmesi için gerekli yaklaşımların, politikalarını tayin edilmesi gerekir.

Gelelim Amerikan ve Amerikancı kesimin tutumuna.

ABD, dünyada var olan iki sistemden birinin başım çekmektedir. Başım çektiği sistem, emperyalist – kapitalist sistemdir. ABD, bu rolü, ikinci emperyalist paylaşımından sonra yüklendi. O günden sonra da, gün be gün güçlenerek, bir ahtapot gibi, dünyanın bütün alanlarına el – kol atarak, ülkesine taşıyarak, gücüne güç katarken de; bu yöntemin zahmetliliğini ve pahalılığını keşfettiği yer de, ucuz iş gücünün bulunduğu sömürge, yarı – sömürge ve bağımlı ülkelere, sermayesini ihraç etmeye, o ülkelerin hammaddelerini o ülkelerde işleterek, sömürsünü artırmaya devam etti.

ABD'nin başını çektiği sistem, sömürücü ve sömürgeci bir sistemdir. Bu sistem sömürgelelere, yarı – sömürgelelere ve bağımlı ülkelere dayanır. Halkların köleşmesini, hegemonya altında yaşamasını emreder. Halkların kurtuluş hareketlerine, bağımsızlık, demokrasi ve sosyalizm hareketlerine kesinlikle karşıdır. Bu hareketlerin bastırılması, onun en büyük görevleri arasında yer almaktadır. Bunun içinde, Uzak Doğu'da, Latin Amerika'da, Ortadoğu ve dünyanın diğer bölgelerinde, bağımsızlık demokrasi ve sosyalizm hareketlerinin bastırılması için kanlar dökmüş, cuntalar gerçekleştirmiş, «halkçı» ve demokratik yönetimleri, rejimleri ambargolarla darboğazlara sokmuş; onunla yetinmemiş, fırsatını elde ettiği anda, onların kökünü kazımaya başlamıştır. Günümüzde de, alanlar da bir değişiklik olmasına rağmen, ABD emperyalistlerinin rolünde bir değişiklik olmamıştır.

Haksız savaşların, kan ve gözyaşının, katliamların olduğu; insan hak ve özgürlüklerin ortadan kaldırıldığı, kimyasal silahların kıyımlara yol açtığı her yer de, ABD'nin başını çektiği emperyalist sistemin çıkarlarının olduğunu tespit etmek zor değildir.

Ortadoğu'da, T.Cumhuriyeti ve İran monarşisi de yıllarca emperyalist sistemin bölgedeki kardeş iki karakolunu teşkil etmekteydi. ABD'nin ekonomik ve politik yapısal özellikleriyle, T.C ve İran'ın ekonomik, politik özellikleri tam bir çakışma göstermekteydi... 1979'da durumda bir değişiklik oldu. İran'da ekonomik sistemde bir değişiklik olmamasına rağmen, politik iktidarda bir değişiklik oldu. Şah diktatörlüğünün yerine ikame olan politik iktidar, dinci orta sınıfların iktidarıydı. Bu iktidar, varlığını, ABD'ye karşılıklı buldu. Dinci iktidar, sadece ABD'ye değil, aynı zamanda Sovyetler Birliği'ne karşı da bir tutum belirledi.. Dinci yönetim, iktidarı eline geçirdiği günden itibaren,

ABD ve S. Birliği ile ilişkilerini yeni bir çizgide düzenlemeye başladı. Gün be gün, ABD'ye karşı ilişkilerini sertleştirdi. Bu tavrını, kitleler içinde bir genel tavıra dönüştürdü, kendisi ile ABD arasındaki mesafeyi artırdı.. Zaten, İran dinci yönetimi, zamanla, dünyanın objektif gerçeklerini iyi hesap etmeyerek, üçüncü bir dünya gücü olma iddiasında bulundu. İddianın ötesinde, bunun için belirlil adımlar atmaya, büyük bir güce, hegemonyacı bir güce «yaraşır» müdahaleleri, özellikle de bölgedeki ülkelerin bünyesinde gerçekleştirmeye çalıştı. Bu tutumuyla, bölgedeki çoğu ülkelerin tepkisini kazandı. Dost olduğu ülkelerin de kuşkularını artırdı.

İran yönetiminin bu tutumu, bölgede, T.C.'nin konumunu, emperyalist sistem ve ABD açısından daha önemli kıldı. 12 Eylül diktatörlüğü gibi bir diktatörlük, bu gelişmelerin (uluslararası), ülkedeki gelişmelerle atbaşı bir rezorons oluşturmalarının bir ürünü olduğu açık.

T.C., her yönüyle ABD'ye bağımlı bir NATO ülkesidir. Irak yönetimi, hiçbir zaman ABD'nin güdümünde olan bir yönetim olmadı. Baas'ın iktidar olduğu günden itibaren, Irak'taki yönetim hep S. Birliğine yakın olmuştur. Ekonomik yapısal karakterinden dolayı da, zaman zaman Batılı ve Amerikan yönetimleri ile de ortak tutumlar içine girmiştir. Suriye'de, Baas yönetimi ile birlikte, hızla S. Birliğinin yanına kaymıştır. son yıllarda, her yönüyle, sosyalist dünyadaki ülkelere biri gibi hareket etmiş, Sosyalist bloktaki ülkelere yakın bölge politikasını tayin etmiştir. Hatta ilişkiler o noktada durmamış, Suriye, S. Birliği ile stratejik planda ittifak gerçekleştirmiştir. Bu ittifak'a göre, Suriye, emperyalist müdahalelerle tehlikeye girdiği zaman, S. Birliği'ne müdahale hakkını tanıyordu. Bu anlaşma, Afganistan ile S. Birliği arasındaki anlaşmanın niteliğindedir. (Gorbaçov'un yeni politikaları karşısında, Afganistan'da ve sosyalist birçok ülkede ortaya çıkan değişikliklerin, burayı da etkileyeceği görülmek durumunda. Gelecek günler bunu açığa çıkaracaktır.)

ABD'nin, Ortadoğu bölgesinde, Halic ülkeleri ve S. Arabistan üzerinde ciddi etkinliği olduğu açık. Bu ülkeler ekonomik olarak güçlü ülkeler olmakla birlikte, S. Arabistan dışındaki ülkelerin politik etkinlikleri olmadığı ortada.

Ortadoğu'daki tabloya bakıldığı zaman, İran'ın ABD açısından ne kadar önemli olduğu hemen görülebilir. Ama, günümüzde, bu devlet, 10 yıla yakın bir süredir, onların politik kontrollerinin dışında. Bu kadarla kalmamış, ABD'nin «başına bela» bir devlet haline gelmiş durumdadır.

Öyle bir devlet ki, ikinci emperyalist paylaşım savaşından sonra, en uzun savaş yürüten ve zaman zaman da sistemin çıkarlarını tehlikeye düşüren, Irak yönetiminin düşmesini gündeme getiren bir ülke. Bunun, ABD'nin, diğer emperyalist güçlerin politikalarında belirli değişikliklere yol açacağı/açtığı gerçeği de kısa bir sürede görülmeye başladı. Onun için de, diğer gelişmelerle birlikte, ABD, bölgedeki politikasını gözden geçirmeye, yeniden düzenlemeye başladı.

ABD'nin, bölgedeki politikasını yeniden gözden geçirip düzenlemeye başladığı aşamada, Kürt/Kürdistan sorunundan bahsettiği, Kürt halkının meşru haklarını dile getirdiği görüldü. Bu ne anlama geliyor du?

Ortadoğu bölgesinde, her zaman koç başı olarak kullanıldığı, kullanılabileceği T.C devletidir. Bunun için, T.C devletinin, emperyalist sistemin yapısal özelliklerine uygun bir yapılanmaya kavuşturulması için, her türlü yardı-

mı yaparken, değişiklikleri ve kurumlaşmaları öngörürken; diğer yandan, T.C'nin Kürt halkına karşı yürüttüğü geleneksel inkarcı politikanın, akılcı ve istikbal açısından yararlı bir politika olmadığını gördü. Hele ki Kürt sorununun, dört devlet bünyesinde örgütsel, siyasal ve askeri bir olgu haline gelmeye başlamasından sonra, bu daha bir önemli olmaya başlamıştı. T.C'nin, bu inkarcı politikasının devam etmesi halinde, radikal çözümlerinin dayatacağını, bunun T.C devletinde bölünmeyi getirmekle kalmayıp, aynı zamanda, sistemler arasındaki güçler dengesinde, ABD aleyhine ve S.Birliği lehine bir gelişmeye yol açacağını hesaplarını yapıyordu. Hem de S.Birliği'nin bu konuda özel bir çabasının, radikal açık politikalarının olmamasına rağmen, böyle bir sonucun ortaya çıkmasının, hazmedilir cinste olmadığını da, her hücrinin derinliklerinde duyuyordu.

Bu inkarcı politikanın son bulması, geleneksel politikanın yumuşatılması için, T.C sınırları içinde, kendisine uygun politikaları yürüten çevreleri bulmaya başladı. Bazı liberal çevrelerin, «bayram değil, seyran değil eniştem beni niye öptü?» misali, T.C'nin inkarcı geleneksel politikadan vazgeçmesini istemesi, Kürt gerçeğinin kabul edilerek, «reel çözümler» bulunması görüşlerini savunmaya başlamaları sebepsiz değildi. Bugünkü diktatörlük yönetiminin bazı beyin takımından unsurların da bu iş'e yakın olduğu hissedilir durumda. ABD, T.C içinde bunu hazırlamaya başlarken, diğer yandan da bazı kurumların raporlarıyla bu işi gündemleştirmeye başladı. Kürt azınlığından, onların ulusal haklarından, kültürel özelliklerinden ve haklarından bahsetmeye başladı. Ama bütün bunları düşünürken de, köktenci gerici radikal çözümleri de elden bırakmıyor. Kürdistan'ın diğer parçalarının da, en azından G.Kürdistan parçasının da, kendi kontrolündeki jandarmalarından birinin, Kürdistan'ın en büyük parçasını elinde bulunduran T.C'nin elinde merkezleşmesini de, hesap dışı bırakmadı.

İran - Irak arasındaki savaşta, Irak yönetiminin tehlikeye düştüğü koşullarda, Kerkük - Musul'un T.C tarafından işgal edilmesi alternatifini ve bir bütün olarak T.C eliyle bölgeye müdahale etmesini devre dışı bırakmadı. Belirli bir dönemden sonra, Türkiye'de ve Dünya'da Kerkük - Musul'un işgali'nin tartışılmasının tesadüfi olmadığı açıktır. Ayrıca ABD'nin, T.C'nin Kerkük - Musul'u işgal etmesi için somut öneri ve tekliflerle geldiği de açığa çıkmış durumda.

ABD'nin bu ısrar ve isteklerine rağmen; T.C sömürgecileri, böyle bir macerayı, kendi iç koşulları, bölgedeki güçler dengesi ve toplumsal muhalefetin boyutları; Kürt ulusal hareketinin geldiği düzeyde, T.C'yi karşı karşıya bırakacağı handikaplar; dünyadaki yeni arayışları (AET'ye girmek istemesi v. b.) açısından göze alamadılar. O aşamadan sonra, ABD'nin bizzat Kürtlerin eliyle kendi politikalarını bölgede gerçekleştirmek istemesi eğilimi ağır basmaya, bunu daha reel görmeye ve akılcı bulmaya başladı. Günümüzde de, bu eğilimini güçlendirmeye ve bu eğilimin maddi bir güç haline gelmesi için çaba göstermeye başladığı da görülmektedir. Bunun içindir ki, sık - sık Kürt/Kürdistan sorunundan bahsediyor; Kürt halkının meşru ulusal demokratik haklarının tanınması gerektiğini söylüyor. Ama, kendi statükol düşüncelerini, planlarını elden bırakmıyor. Sorunun, Kürtlerin bünyesinde yaşadıkları devletlerin iç sorunu olduğunu vurguluyor, çözümlerin o sınırlar içinde olması gerektiğinin de savunuyor. Savundukları ve önerdikleri ile de, bir otonomi kapsamı bile ortaya

çıkıyor...

İşin bir yönü bölgedeki bu temel politikalarıdır. Diğer bir yönü de var. O da, ABD'nin, Kürtlerin kendileriyle ilgili «kötü», «karşı» ya da «anti» yargılarını değiştirmek istegidir.

Bilindiği gibi, 1970'lere kadar, Kürt ulusal demokratik hareketinin önderliği, her dört parçada da, düşünce / eylem planında anti - emperyalist hedefler belirleyememiş, anti - emperyalist politikalar izleyememişlerdir. Çünkü, Kürtlerin önderliği, o tarihlere kadar, emperyalizm olgusunu doğru - dürüst bir biçimde tanıyamıyordu. Önderliğin geleneksel feodal/aşiretçi karakteri, uluslararası planda bağımsız politikalar yürütmesine yapısal olarak el vermiyordu.

1970'lerden sonra, dünyadaki değişme/gelişmeler; iki sistemin varlık koşulları; ulusal kurtuluş hareketleri, demokrasi ve sosyalizm akımları Kürdistan'da derinden etkilemeye başladılar. Kürt aydınlarının, yurtseverlerinin de aydınlanmasını getirdi, gözünü açtı. O tarihten sonra, düşünce planında da olsa, anti - emperyalist bir akım / eğilim Kürt hareketinde uç vermeye başladı. Bu eğilim/akımla, Kürt meselesinin emperyalist - kapitalist sistemin politikalarının sınırları içinde çözümlenebileceğini savunan eğilim arasında gün geçtikçe şiddetli bir mücadele gündemleşti. O dönemde, S.Birliği ve sosyalist dünyanın, yine Kürt sorununda somut bir tavra ve politikalara sahip olmaması, anti - emperyalist ve anti - amerikancı eğilimi zayıf düşürüyordu. Bunun yanında, ABD'nin o dönemde, İran Şah Monarşisi kanalıyla Kürtlere kendini şirin göstermesi şansı vardı. Bunun içinde, Kürdistan'ın Güney Parçasında, Amrikancı Şahçı eğilim güçlüydü. Bu eğilim, Kürdistan'ın diğer parçalarında da, geleneksel kesimleri etkiliyor, onları güçlü bir konuma getiriyordu..

Bu balayın, 1975'lere kadar sürdü. 1975'ler de, İran - Irak sömürgeci devletlerinin Cezayir'de Antlaşması ve ABD'nin de bu antlaşmayı onaylaması ile birlikte, Kürt Ulusal Hareketi, Güney parçasında acı bir sonla karşı karşıya kaldı. O günden sonra, Şah Monarşisinden ve onun «ağabeyi» ABD'den medet uman, ümitli olan kesim, ABD'ye karşı bir tutum içine girdi. Bu gelişme, Kürdistan'da anti - emperyalist akımın, hareketin güçlenmesi için ciddi bir maddi zemin oldu. Bu anti - emperyalist akım gün be gün de güçlendi: Belirli siyasal, ekonomik, ideolojik hedeflere, programlara kavuştu. Kürdistan'ın bütün parçalarında Amerikancı eğilim zayıfladı. ABD'de bunu pratiğiyle hissetti, gördü.

ABD, gelinen aşamada, bu eğilimi, Kürtlerin ABD düşmanlığını kırmaya, değiştirmeye çalışıyor. Bunun için adımlar atmak istiyor. Bu eğilimin güçlenmesi demek, anti - emperyalist eğilimin ve hareketin zayıflaması demektir. ABD, Kürtlere, onların dostu olduğunu anlatmaya çalışmaktadır! Özellikle de, bunu yapmak isterken, S.Birliği'nin tavırsızlığını da kullanmaya çalışıyor. Görünen o ki, bazı Kürt kesimleri de, « S.Birliği bu güne kadar bize ne yaptı? Hiç olmazsa ABD, Kürtlerden bahsediyor, ulusal demokratik haklarının tanınması için önermelerde bulunuyor», demeye başlamışlardır. Günümüzde, kuzu postuna bürünmüş, kurtla, karşı karşıya olduğumuzu hissediyorum. Kürt halkının da bu tehlikeyi görmesi gerekir. Bunun için de, öncelikle, onun aydınlarının, devrimcilerinin ve sosyalistlerinin görmesi gerekir..

Öyleyse perspektiflerimiz nedir? Ne olmalıdır? Kürt sorununun gerçek çözümü nerededir? Politik tutumumuz ne olmalıdır? sorularınada kısaca da olsa cevaplar bul-

maya çalışacağı.

Bu sorunlara yanıt ararken, Kürdistan'ın konumunu belirlemek yararlı olacaktır.

Kürdistan bir Ortadoğu ülkesidir. Kürt halkı da, bölgenin en eski halklarından biridir. Kürtlerin ülkesi, yüzyıllardır işgal edilmiş, başka ulusların hegemonyasının devam ettiği bir ülkedir. Kürt halkı da bütün ulusal demokratik haklarından soyutlanmış, köle haline getirilmiş bir halktır. Kürt halkı, köleliğe son vermek, ülkesini işgaldan kurtarmak, ulusal demokratik haklarına kavuşmak için, sürekli mücadele etmiş, meşru başkaldırıları da bulunmuştur. Bu baş kaldırıları, baskı, zulüm ve işkencelerle bastırılmıştır.. Kürdistan bütünlüklü yapısını, 1639'lar da, Kasrı Şirin Andlaşması sonucunda kaybetti. Böylece iki parçaya bölündü. Bir parçası Pers İmparatorluğunun ve bir parçası da Osmanlı imparatorluğunun egemenliğinde kalmıştır. Bu ikili parçalılık hali, Birinci emperyalist paylaşım'dan sonra, çok parçalılık halini almıştır: 1923'te Lozan Andlaşması ile birlikte, dört parçaya bölünmüştür. Kürdistan'ın dört parça olarak sömürgeleştirilmesinde, İngiliz ve Fransız emperyalistlerinin belirleyici rolü olmuştur. O tarihten sonra da Kürt direnişleri devam etmiştir. Her ulusal kürt direnişi, katliamlarla bastırılmaya çalışılmıştır. Katliamlar, sorunun çözümünü sağlamamıştır. Kürdistan hep kanayan bir yara halini almıştır. İkinci emperyalist paylaşım savaşından sonra, bölgedeki güçler dengesinin de elverişliliği ile birlikte, Doğu Kürdistan'da Mahabad Kürt Cumhuriyeti'nin ilanı gerçekleşmiştir. Fakat bu cumhuriyet bir devlet mi, bir otonomi mi belli değildi. Belli bir statü belirsizliği yaratmıştı. Ayrıca, Doğu Kürdistan'ın tümünü kapsamıyordu. Çok kısa bir süre içinde, 1946'da, hayatına kastedildi. Böylece, daha emekleme dönemine gelmeden, bir göz açma—kapama zaman süreci içinde, katledildi. Sonrası uzun yıllar da, Kürt varlığı, G. Kürdistan'da, 1970'ler de belirgin bir varlık olma şartlarını belirli ölçüde yarattı. Bunun ömrüde uzun olmadı: 1975'de katledildi, boğuldu, canına kastedildi.. Özcesi her iki «şahsiyet eylemi» de statü değişikliğine yol açmadı.

O günden sonra, uluslararası güçlerinde onayı ile, Ortadoğu bölgesi belirli bir statü kazandı, Kürdistan'ın bu statü içinde, bugünkü uluslararası sömürge olma konumu belirlendi. Kürdistan dört sömürgeci devletin hegemonyası altında bölünmüş bir ülke oldu. Bu sömürgeci ülkelerin günümüzdeki konumları: Irak'ta, orta yolcu bir yönetim hüküm ediyor. Uzun bir dönemdir, kapitalist olmayan yoldan kalkınmaya çalışıyor. Ama, kapitalist karakterini temelde koruyan; sömürgeci olan, ırkçı—şoven ideolojileri yürüten bir ülke. Bir yanıyla, S. Birliği ile, bir diğer yanı ile ABD ve Batı emperyalistleri ile ilişkilerini sürdürmeye çalışmakta. Zaman içinde politikasının ağır basan yönünü, kapitalist emperyalist ülkelerle ilişkilerini geliştirmek olmuştur. Suriye'de de orta yolcu bir yönetim iktidar yapıyor. Kürtlere karşı sert bir tutum göstermiyor. Fakat kürt ulusal hareketinin tasfiyesi eylemini çok usta yöntemlerle (hem de diğer parçalardaki kürtleri de yanına alarak) sürdürüyor. S. Birliği'ne daha yakın bir dış politika izliyor. Bölgede anti—amerikancı yönetimlerden biridir. Kapitalist dünya ile de ilişkilerini belirli ölçülerde götürmeye çalışmakta. İran, dinci orta sınıfların yönetiminde. Hem S. Birliğine ve hem de ABD'ye karşı bir dış politika izlemeye çalışmakta. İslam imparatorluğu hedeflerini gerçekleştirmek istiyor. ABD ve SB dışında bir «büyük», «süper» güç olma iddiasında. Özcesi, iddiaları boyunu çok aşan cinsinde. Bu anlamıyla da, o derece de saldırgan ve inkarcı, tu-

tucu. Türkiye, her yanıyla bir NATO ülkesi. ABD'nin güdümünde olan, onun bölgedeki en ileri karakollarından birini oluşturmakta..

Kürt halkı, kısaca belirlediğimiz bu statü içinde ve sömürgeci olduğu, bu temel karakterlerini sıraladığımız devletlerin güçleri karşı alan, bu ölçüde de bir yığın güçleri de dost kazanmaya aday bir ulusal kurtuluş savaşı vermekte. Halkımız, ulusal demokratik sorununu çözümlenmek ile karşı karşıyadır. Halkımızın ulusal kurtuluş mücadelesi esas olarak, mevcut statükonun bozulmasını öngörmekte. Mevcut statüko, emperyalist—kapitalist sistemin bir uzantısı ve doğal sonucudur. Bağımsızlığına müsaade etmeyen, özgürleşmesini istemeyen güçler; esas olarak emperyalizme bağımlı sömürgeci, hegemonyacı ve gerici güçlerdir. Dolaylı bir biçimde, kürt halkının hegemonyası altında olduğu devletlerle sosyalist ülkelerin ilişkileri de, zaman zaman mücadelemizi sekteye uğratan, ittifakçılarının kendi devrimci—demokratik görevlerini yerine getirmemek gibi trajedik durumu ortaya çıkaran haller içinde de, zarar görmektedir.

Bu noktada, Kürt halkının mücadele ettiği hedef; sömürgeci, onların işbirlikçisi gerici güçler olarak belirlendiği zaman, ismi geçen güçleri destekleyen, onlara kan ve can veren emperyalizm de hemen akla gelir. Düşman güçlerimizi böyle belirlediğimiz zaman, mücadelemizin nesnel—öznel müttefikleri de belirlenmiş olmaktadır. Sıralarsak: Dünyadaki sosyalist güçler (sosyalist ülkeler de dahil), uluslararası işçi sınıfı—hareketi, ezilen halklar ve onların ulusal kurtuluş hareketleridir. Bu dostlarımızın içinde bulunduğu yanlılar, sahip oldukları zaafı, bunları dost olmaktan çıkarmıyor; kırıldığımız, kırılacağımız ve yerine göre sert ve yerine göre yumuşak bir biçimde eleştireceğimiz güçlerdir. Yoksa, hocadan kızıpta namazdan vazgeçen müslümen durumuna düşmekle karşı karşıya kalınır.

Halkımızın mücadelesinin de, uluslararası planda geliştireceğimiz, sahip olduğumuz, «bağımsız ve bağlantısız politika», yukarıda sıraladığımız güçlerle, emperyalist—sömürgeci ve burjuva gerici güçler arasındaki yakınlığımızın aynı olduğu sonucuna bizi vardırılmamalıdır. O zaman, halk olarak neye karşı olduğumuzu, niçin mücadele ettiğimizi, mücadele hedeflerimizi varmaya esasta kimlerin hangi güçlerin engel olduğunu bilmemek konumuna düşülür.

Bağımsız ve bağlantısız politika, bugünden Kürdistan devletinin varolan paktlardan birine üye olmayacağı anlamına geldiği gibi; ulusal kurtuluş mücadelemizin uluslararası politikasında bağımsızlığı her şeyin önüne almak, ulusal kurtuluş mücadelesinde, daha geniş politik güçlerle, meşru ve açık kontaklar geliştirmek anlamına gelir.

Bağımsızlık ve Demokrasi için gelişmekte olan devrimci hareketimizin, emperyalist sömürgeci güçleri de birçok yönleriyle ilgilendirdiği açıktır. Sömürgeci devletleri direkt destekleyen ve onların varlık şartı olan kapitalist ülkelerle, diğer ülkelerin politikaları arasında bile bir farklılığın olduğu görülmek durumundadır. Çünkü, emperyalist kampta kendi içinde bir bütünlük oluşturmuyor. Ayrıca Kürt hareketinin, gelecekte nereye kanalize olacağı da gerici, emperyalist güçleri düşündürmektedir. Hedefleri açısından, ulusal kurtuluş mücadelesi emperyalizmi, onun çıkarlarını hedef almakla birlikte, emperyalist kapitalist ülkelerde kendi hesaplarını yapacaklardır. Onun içindir ki, Batı ve ABD emperyalistleri Kürt meselesini düşünüyorlar, ona yönelik programlar yapıyorlar. Kendileri için,

yeni ilişkiler aramaya, bulmaya çalışıyorlar.

Günümüzde, ABD'nin Kürt meselesiyle ilgilenmesi bu mantığın ve sosyal – siyasal gelişimin doğal bir sonucudur. Durum böyle olunca, devrimci – demokratik ulusal kurtuluş alternatifi, esas hedeflerinden sapmadan, kürt meselesi ile ilgili olarak ortaya çıkan bu gelişmeleri değerlendirmek, ondan yararlanmak, emperyalist güçle-

rin kendi çıkarları doğrultusunda yaratmak istedikleri kanala girmemek durumundadırlar: ABD'nin, Kürt halkına sevimli görünmesine aldanmamalı; kurt postuna bürünmüş kurdu tanımalıdır. Devrimciler, ABD'nin bu tutumu karşısında inanç ve düşünce sapması göstermemelidirler.

YÜZKARASI – ÇİRKİN BİR OLAY

T. C. SÖMÜRGEÇİLERİNİN YALANLARI ÇUVALA SİGMİYOR.

T.C devleti, Birleşmiş Milletlerin üyesi bir devlet. Uluslararası İnsan Hakları Belgelerin de, Helsinki Belgesinde imzası olan bir ülke; uluslararası tüm platformlarda da, demokratik bir ülke olmanın iddiası ile kendisini temsil ettirmek istemekte. Son iki yıldır da, demokratik bir ülkenin normlarını yerine getiren bir devletmiş gibi; AET'ye de girme isteğinde: Bu isteğinde de ısrarlı. Girişlerine karşı çıkan güçleri de, küçümser tavırlar içinde...

Bu kadarlık değil. Başka iddiaları da olan, bir devlet. Kürtleri, «dağlı türkler» ya da «türkler» görmekte. Buna uygun bir resmi ideolojinin sahibi, politik kararların üreticisi. Bütün dünya türklerinin de hamisi görünmekte. Bunun içindir ki, Kıbrıs'ı işgal etti. «Yunanistan'daki ve Bulgaristan'daki türkler üzerinde baskı var» diye, uluslararası planda yaygaralar koparıyor. T.C sınırları içinde de, halkların ve sosyalizmin düşmanlığını körükleyerek, sosyal – şövenizmi güçlendirmeye çalışıyor. Gizli bir biçimde ya da fırsat buldukça açık bir biçimde, S. Birliği ve Ortasya'nın diğer ülkelerindeki (ki, özellikle de sosyalist ülkelerdeki) Türklerin de haklarını koruma iddiasında. Gönlünde, «Büyük Türk Devleti İmparatorluğu», «Büyük Turan»ı beslemekte.. Türkleri korumak için, onları Türkiye'ye getirtmekte, en güzel toprakları onlara vermekte, ev yapmakta, iş sahibi yapmakta. Hatta gelmek istemiyenleri bile, getirmek gayretkeşliğini göstermekte..

Oysa son günlerdeki bazı gelişmeler, Kürdistan'daki bazı gelişmeler, T.C'nin yalanlarının çuvala sığmadığını gösterdi.

İran – Irak'ın ateşkes için hazırlanmaya başladığı dönem de, Irak merkezi otoritesi Güney Kürdistan üzerinde genel bir saldırıya geçti. İran sömürgeçileri de, mevzi saldırılar yaptılar. Irak sömürgeçilerinin saldırısı sonucunda, T.C'ye sığınan Kürt aileleri oldu. Bunun yanında, peşmergelerin de sığındıkları ileri sürülmekte. T.C devleti, onların ilticasını kabul etmedi. Tekrar dan, sınırdan içeri girmelerini sağladı. Gün gelecek ki, Irak merkezi otoritesine teslim edecek.

T.C'nin bu tutumu, Birleşmiş Milletlerin Kararlarına, Helsinki Belgesine ve İnsan Hakları Beyannemesinin hükümlerine, uluslararası insancıl geleneklere aykırı bir davranıştır. Çağdışı karakterin somut bir biçimde

yansımasıdır. Hele hele demokratiklik iddiasının çok çok uzağında bir şeydir. Düşünün ki, bir kısım insanlar (milliyeti ne olursa olsun) sizin ülkenize sığınıyor, siz bunları kabul etmiyor; geri çeviriyorsunuz. Bu tutum, aşiret yasalarının çok kötü bir bozuntusunu da ele veriyor. Üstelik bu devlet, İran'lı bir milyona yakın insanında ilticasını kabul etmiş, el uzatmış bir devlet. Bunu, çıkarları gerektirdiği ve savaşta Irak'tan yana olan tarafkırılığının bir sonucu olduğu çoktan açığa çıkmıştır.

Kürtlerin ilticasının kabul edilmemesi sebepsiz değildir? Çünkü, T.C devletinin kürt düşmanlığı tarihsel olarak gün ışığına çıkmış bir olgu. T.C devletinin bu tavır, yeni değil, bunun gibi binlerce tavrına rastlanılmıştır. 1975'de, Cezayir Andlaşması sonucu, G.Kürdistan'da kürt halkı perişan ve yenilgiye uğradıkları zaman da, binlerce aile, Türkiye'ye iltica etmek istediği halde, kabul edilmediler, sınırdan atıldılar. Girişlerinin engellenmesi için, askeri bariyerler kurdular. üstelik bu dönemde, solcuların ve halkçı güçlerin desteği ile hükümet olan bir güç yönetimdeydi. Kendisini, sosyal demokrat ve ortanın solu hükümeti olarak nitelendiriyordu..

Bunun yanında, T.C resmi ideolojisinin, Kürt sorunundaki değerlendirmesi ve yaklaşımı da, bir kez daha bu olayla açığa çıktı ki; bir demagojidir. Türklerin çıkarlarını sahiplenerek katliamlar yapan, işgaller yapan; uluslararası platformlarda yüksek sesle bağran T.C, «dağlı türklerdir» ya da «türklerdir» dedikleri Kürtler gündeme geldiği zaman: sessiz kalmakta, «dağlı türkler» iddiasının sahibi değilmiş gibi davranmakta.

Resmi ideolojinin yalan ve demagojiye dayanarak oluşmuş bir ideoloji olduğu, böylece, bir kez daha ispatlanmış oluyor. T.C'nin yalana ve demagojiye dayanan resmi ideolojisinin deşifre edilmesi, etkinliğinin kırılması için; devrimci demokratik kürt ve türk kültürünün geliştirilmesi, sömürgeci ideolojik hegemonyanın kırılması için; türk ve kürt yurtsever, devrimci ve sosyalistlerinin örgütlü ve sistemli bir mücadele, çalışma yürütmeleri daha da yakıcı bir sorun olmaktadır.

TÜRKİYE'YE ERKEN GELEN FIRTINA: YEREL SEÇİMLER

Türkiye'de, son günler de, siyasal gündeme giren en önemli sorunlardan biri, yerel seçimler sorunudur. Bu sorun üzerinde yoğun bir tartışma yürütülmeye devam ediliyor. Görünen o ki, «bu hamur daha fazla su almaya» aday görünmekte. Bunun da en önemli nedeni, yönetimi elinde bulunduran halk düşmanı yönetimin, zamanından önce, yerel seçimlere gitmek istemesidir.

Yasal olarak, yerel seçimlerin tarihi: 25 Mart 1989. Fakat halk düşmanı yönetim, yerel seçimlerin, Ekim 1988 ya da Kasım 1988'de yapılması için, olmadık dolaplar döndürdü. Bunun için, anayasa değişikliğine gitmek istedi. Gerçekli oy oranını mecliste sağlamayınca, halk oylaması (referandum) yoluyla, bunu sağlamaya çalışıyor. Halk oylamasının yapılması için de meclisten yasa çıktı. Bu yasa, çok kısa bir süre de, bütün siyasal partilerin muhalefetine, devrimci—toplumsal muhalefetin karşıtlığına rağmen; 12 Eylül Diktatörü tarafından onaylandı. Böylece, Türkiye için büyük bir maddi kayba yol açacak referandumun Eylül ayında yapılmasının şartları olgunlaşmış oldu.

Yerel seçimlerin, halk düşmanı yönetim tarafından, niçin öne aldığı, herkesçe malum. Tartışmalar, bir şeyi gün yüzüne çıkarmış durumdadır: Türkiye ekonomisi çöküş içindedir. Ekonominin kurtarılması operasyonlarının gerçekleştirilmesi gerekir. Bunun içinde, emekçi halkın aleyhine sıkı tedbirlerin, anti—demokratik uygulamaların daha da yoğunlaştırılması kapıya dayanmıştır. Bunu da, halk düşmanı mevcut yönetim yapmak zorundadır. Bu tedbirlerin akabinde, yerel seçimlere gitmenin, şimdiki yönetim/hükümet için yıkım olacağı, mevcut iktidar elitinin, halk tarafından onaylanmayacağı korkusu, paçaları tutuşturmuştur: O halde Erken yerel seçimlerin yapılması gerekmektedir.

Halk düşmanı iktidar, yerel seçimleri, bu halk düşmanı mantıkla yaptığına göre: Referandum da tavrımız, halkımızın tavrı, «HAYIR» olmalıdır. «HAYIR» tavrı, yığınların politikleşmesinde, halk düşmanı yönetimin ömrünün ksalmasında ve teşhir edilmesinde ancak ve ancak bir önemli, niteliksel tavır olur. Bunun için, «BOYKOT» tavrının benimsenmesi, yığınların bilinçlenmesi, politikleşmesi ve halk düşmanı iktidarın teşhiri ve tecritinde hiçbir rol oynamayacaktır.

Referandumda, «HAYIR» oylarının çıkması, yerel seçimlerin ileriye atılmasını getirecek, yerel seçimler 25 Mart'ta yapılacaktır. «EVET» halinde de, Kasım 1988'de yerel seçimler yapılacaktır. Özcesi: Her iki halde de, Kürdistanlı yurtsever güçlerin ve YSK olarak bizim, sağlam bir

politika tayini yoluna gitmemiz gerekmektedir.

Biz YSK olarak, Kürdistan ulusal kurtuluş hareketinin gelişmesi ve başarıya ulaşması için çalışan; bunun için politikalara ve programlara sahip bir örgütüz. Her olaya, gelişmeye yaklaşırken; politikalar ve kararlar ahrken, bu perspektiflerimizi elden bırakmamak zorundayız.

Görüleceği gibi, yerel seçim sorununda da, halkımızın ulusal çıkarlarını gözetmek, ona göre politika tayini yoluna gitmek görevi ile karşı karşıyayız: Bu politikamız, ulusal demokratik devrimci bir politikadır. Halkımızın ulusal kurtuluş mücadelesinin geliştirilmesini; türk işçi ve emekçi halkının sınıfsal muhalefetinin boyutlanmasını sağlayacak bir politika olacaktır. Demek ki, Kürt halkı, T.C sınırları içinde, kendi başına bir olgu değil, başka olgularla birlikte, özgün bir birlik oluşturmaktadır.

Bu temel öge yanında, 12 Eylül rejimi sonrasında, kitlelerin apolitikleştirilmesi sürecinin, tersine çevrilmesi; bu silahın halk düşmanı yönetimin kendi elinde patlatılması gibi temel bir tespite bağlı olarak taktik bir politika tayini ile karşı karşıyayız.

Hareket noktamızın bu belirginlikte olması, yerel seçimlerdeki politikamızı da gün ışığına çıkarmaktadır. Ne yapılmalı? Sorusuna yanıt bulmaktadır.

Biz YSK olarak, 1— Kürdistanlı tüm ulusal demokratik güçlerin, yerel seçimler konusunda, ortak, ulusal bir politika oluşturmasını istiyoruz. Bunun için çalışacağız. Bütün ulusal demokratik örgüt ve partiler, yerel seçimler konusunda ortak bir politika tayin etmezse bile, halkımızın çıkarlarını temsil eden bir program ve tüzükte anlaşan TEVGER güçleri ortak bir politika yaratma şartlarına sahiptirler. Bu ortaklığın sağlanması için, bütün TEVGER örgüt ve partilerinin çalışmaları, ortaklığın sağlanması için, kendilerini zorlamaları gerekmektedir.

2— Bütün sorunlarda olduğu gibi, bu sorunda da yalnız ulusal demokratik devrimci politika: Ulusal demokratik güçler olarak, kendimizi, her yönüyle ortaya koyabilmemizdir. Oyleyse, yerel seçimler de, ortakça, yurtsever kürtlerin aday olabileceği bölgelerin tayini yoluna gidilebilir. Bunun için, ortak çalışmalar organize edilir.

3— Ulusal Demokratik güçlere bağlı olmayarak ortaya çıkan, kendisini aday gösteren Kürt yurtsever adaylar desteklenmelidir. Bu adaylar desteklenirken, hesaplı ve «kitaplı da» olmak gerekir. Tutarlı olmayan, gelecek günlerde halka ve yurtsever harekete zarar verecek adaylar desteklenmemeli.

4— Burjuva platformunda da, 12 Eylül sonrası, Kürt sorununa ilişkin olarak belirli değişikliklerin gündeme geldiği gözden kaçmayan bir durumdur. Bu gelişmelerin iki boyutu var: Bir boyut, Amerikancı çevrelerle tartışmaya gelen boyut. Diğer boyut, SHP içindeki boyuttur. Bize göre, Amerikancı çevrelerin tartışmalarını görmemezlikten gelmemeliyiz; ama, bu alternatif tartışmayı dışlamalıyız da, karşı da çıkmalıyız. Diğer ikinci boyut, SHP içindeki sol ve kürt yurtsever unsurların gündemleştirdiği boyuttur. Bu boyutun, halkçı kökenli olduğunu, fazla araştırmaya gerek duynadan, gelişmenin özüne ve tartışan unsurların karakterine baktığımız zaman hemen tespit edebiliyoruz. Durum bu olduğuna göre, bu gelişme, halkımızın ulusal kurtuluş hareketinin lehine bir gelişmedir. Bu gelişmenin, belirli boyutlarda, belirli düzeylerde ve belirli sınırlarla desteklenmesi gerekmektedir. Yerel seçimler de böyle bir platformdur. Başta Kürdistan olmak üzere, Türkiye genelinde, bu eğilimin adaylarının desteklenmesi yoluna gidilmelidir.

5— Türk sol güçleriyle, Kürdistan'da ve Türkiye genelinde, bağımsız devrimci, sol ve yurtsever unsurların belirli bölgelerde desteklenmesi yoluna gidilebilir.

6— Hiçbir şey yapılmazsa, yapılamazsa: Halk düşmanı ANAP partisine oy vermeme taktiği izlenir. Bu taktik,

yiğınların politikleşmesini hızlandıracağı gibi, halklarımızın, kendi iradeleriyle kendi seçeneklerini bilinçle tayin etmelerini de gündemleştirecektir.

Biz, bu seçimlerin de, demokratik ve özgür bir ortamda yapılmadığını biliyoruz. İşçi sınıfı ve emekçi halkın çıkarlarıyla, Kürt halkının ulusal/sosyal çıkarlarını temsil eden örgüt ve partilerin, seçimlere girmedikleri de bir gerçektir. Ancak, Türkiye Sosyalist Partisi'nin seçimlere girme şansı olabilir di. Ne yazık ki, kurulduğu günden itibaren, «leş kargaları» başına üşüşmeye başladılar! Alel acele bir biçimde, kapatılması için anayasa mahkemesinde dava açtılar. Bu kararla da kalınmadı, her türlü baskı uygulamalarına gittiler. Sosyalist Parti'nin bu hengame ve bu kadar yoğun baskılar altında, yerel seçimlere girmek için, yasal imkanlarını yaratabildiğini de düşünmek zordur..

Bütün düşüncelerin açıklanabildiği, örgütlenebildiği; bütün toplumsal kesimlerin özgürce ve demokratik bir biçimde, istedikleri araç ve gereçlerle, istedikleri biçimler altında kendi temsililerini gerçekleştirebildikleri bir toplumun özlemi, hepimizin özlemidir..

KÜRDİSTAN DEĞERLİ BİR YURTSEVERİNİ DAHA KAYBETTİ

13 Ağustos 1988 günü, Diyarbakır'ın, «kurşun gibi ağır havası»na; kadınlarımızın, kızlarımızın, anababalarımızın gözyaşları ve gençlerimizin öfkeleri bir kez daha katıldı. Selami ÇELİK kardeşimiz, kalp krizi sonucunda, halkımızın saflarından, genç yaşlarından ayrıldı.

Selami ÇELİK, 1.1.1946 yılında, Kürt halkının, Mahabad Kürt Cumhuriyetinin oluşumundan dolayı, büyük sevinçler duyduğu yılda, Lice'de dünyaya geldi. O, yoksul bir ailenin çocuğu, katliam yaşayan bir beldenin insanıydı. Kürdistanlı her yoksul ailenin çocuğu gibi, O'da çok kötü şartlarda gelişme şansına sahip oldu; Şeyh Sait liderliğindeki kürt ulusal direnmesinin arkasından gelen katliamların, gözyaşlarının ürettiği halk türkülerini, tarih bilgilerini dinleyerek büyüdü.

Lice beldesi, yurtseverliğin ocaklarından birini oluşturmakta. Bundan dolayı da, 1960'ler sonrasında da, Güney Kürdistan'da gelişen ulusal demokratik hareketten derinden etkilenen, o gelişmeleri yakından izleyen bir kenttir. Selami yoldaşımızın da, bu gelişmelerden etkilenmemesi olanaksızdı. Onun içinde, çocuk yaşlarda dinlediği tarih bilgileri, genç yaşlarında kapsamlı bir senteze; yurtsever yapılanmaya dönüştü. Kürdistan'ın kurtuluşu bilincinin beyninde kapsamlı bir düzeye erişmesiyle birlikte, örgütlü mücadeleye inandı. Kısa bir süre, geleneksel ulusal eğilimin içinde, ona ilgi duyan bir unsur olmasına rağmen; akabinde, devrimci, sol alternatif örgütlenmenin geliştirilmesi için, tercihini yaptı. Saflarımıza, örgütümüze katıldı.

1973 yılın da, PTT memuru olarak işe başladı. Bir me-

murun çok kısıtlı maddi olanakları içinde, büyük fedakarlıklar yapmaktan geri durmadı, durmazdı. Bütün gelişmelerin ve olayların içinde oldu. Evli ve birkaç çocuk babası olmasına rağmen, bir gençten daha çok, mücadeleye vakit ayıran bir unsur oldu. Hiçbir zaman, çocuklarını ve ailesini olanaksızlarından dolayı, çağdaş koşullara uygun yetiştirme olanağını bulmadı; Bu onu yıldırmadı. Yöresinde, hep sevilen ve sayılan bir yurtsever oldu. O'da, yurtseverlere karşı hep saygılı oldu. Dayanışmayı severdi. Dayanışma gereği, tehlikelere atılmaktan korkmazdı.

12 Eylül rejimi ile halkımızın başına tüneyen kara beladan, onunda kurtulması olanaksızdı. 1980 yılında, işinden uzaklaştırıldı. İlk planda sıkı aranmamış olmasına rağmen, hareketimizin, 12 Eylül öncesi, kadroların eğitimi için aldığı karara katılan bir yoldaşımız oldu: Belirli bir dönem, Doğu ve Güney Kürdistan'da peşmerge olarak mücadelesini geliştirdi, kendisini olgunlaştırmaya çalıştı. Selami ÇELİK kardeşimiz, o yörelerde ZERDEŞT olarak tanınırdı. Belirli bir dönem sonra, yani eğitimini tamamladıktan sonra, ülkeye döndü. Ondan sonra, yarı firar bir hayat yaşadı. Birkaç sefer gözaltına alındı, şiddetli içkeneler gördü. Bu işkenceler altında, devrimci onurunu ve halkımızın onurunu korudu. Yurtsever eylemliliğini süreklili kıldı, her şeye rağmen direndi.

Onun anısını yatacak ve saygı duyacağız.

Foto: Stefan Hjerten

Yekîtiya Sosyalîst
Rizgarî • Demokrasi • Sosyalizm

Yazışma adresi:
H. B.
Br. Berwaldsvägen 21
756 50 Uppsala / Sweden